

ויצא יעקב מבאר שבע וילך יונק יעקב מבאר שבע ואז

לקט בהיר

רשי

ז) הדיוק פשוט למה לפסוק זה, הלא סוף פי' תולדות קודם שדיבר מעשו אמר וילך פדנה ארם, לזה אמר שכן הוא הקדר אחר שהפסיק ושז לענין הראשון מתחיל באותו דבר שכבר אמר, וכאלו אמר עז"ה, הלא כבר אמרנו שילא יעקב מצא שבע וילך חרנה ועתה נמשך הסיפור ויפגע במקום וכו', ובמוך דבריו רצה רש"י לתרץ עוד, שצאמת למה הפסיק, ולמה לא כתב סיפורו של יעקב בלי הפסקת עשו בצמלע, לזה אמר שהכרח היה להפסיק, שסיבת עשו שלקח את מחלת בת ישמעאל היתה שצביל שיעקב הלך לפדן ארם, שמוה ראה עשו שרעות בנות כנען בעיני יחזק אביו, וא"כ בהכרח שפסוק ו' ז' ח' ט' יהיה דוקא אחר אומרו וילך

(ו) ויצא יעקב. על ידי, שצבילי שרעות בנות כנען בעיני יחזק אביו הלך עשו אל ישמעאל, הפסיק הענין צפרשתו של יעקב וכתב וירא עשו כי צרך וגו' (פסוק ו'), ומשגמר חזר לענין הראשון: ויצא. לא היה צריך לכתוב * אלא וילך יעקב חרנה", ולמה הזכיר יציאתו * אלא מוגד שיציאת לדיק מן המקום עושה רושם שצומן שהלדיק בעיר הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, ילא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה, וכן (רות א' ז') ותלא מן המקום האמור בנעמי ורות (ב"ה): וילך חרנה. ילא ללכת לחרני:

שינוי נוסחאות * הכתוב לומר * מן המקום.

פדנה ארם, זה כוונת רבינו בדיבור זה, אלא שערב ב' דברים דרך מליצה, וכתב סיבה בתוך סיבה, לכן קצת קשה להבינו, ואם תסרם לשונו אז יובן לך פשוט עז"ה, על ידי שהפסיק הענין צפרשתו של יעקב וכתב וירא עשו כי צרך וגו' משגמר חזר לענין הראשון, (ובצמלע למה הפסוק) שצביל שרעות בנות כנען בעיני יחזק אביו הלך עשו אל ישמעאל (רא"ם): ח) פי' הגם שאמרנו שחזר לענין הראשון, אבל וילא יעקב גם אחר כן מיותר, שהלא גם צפרשה שלמעלה לא אמר וילא יעקב, שאינו צריך להאמר, שאין זה מסיפור המעשה אלא שהלך חרנה, ואם יש צורך לידע מהיכן הלך, יאמר וילך יעקב מצא שבע חרנה, אבל היציאה מלד עכמו מה צורך בו, וכן הוא לשון הצ"ח, וכי הוא בלעד ילא והלא כמה גמלים וכמה חמורים ילאו פי' מה נשמנה יציאת יעקב מיציאת שאר, שהכתוב חשבו לספר לנו, לזה תרצו שאה"י דבר גדול מספר הכתוב ביציאת יעקב, שכל זמן שהלדיק בעיר מתביישין מפניו ולומדים ממעשיו ומהוראותיו, גם מגין ומגיל את העיר מכל מיני פורעניות, ובצ"ר אמרו הגם שנשאר שם יחזק ורבה אינו דומה זכות לדיק אחד לשני לדיקים, ואפשר שלזה אמר הכתוב דבר זה דוקא כאן, לומר שרשמו ויכר הגם שנשאר שם לדיקים (מ"ל), גם בזה יצא על נכון מה שמציא כאן ראייה מן נעמי ורות, ושם מביא ראייה מכאן, שמכאן יש ראייה שאפילו נשאר לדיק בעיר עושה יציאתו רושם, ומשם יש ראייה שאפילו אינו יעקב מוצא האצות אלא לדיק אחר או נדקת עושה רושם (ג"א): ט) אין רצונו לומר שפי' תיבת וילך כן הוא, שאין פי' תיבת וילך ללכת, ופירושו

אור החיים

י. ויצא יעקב וגו'. עטס שלא הספיק בהודעת הליכתו צפרשה הקודמת דכתיב (פסוק ז') וישמע יעקב וגו' וילך וגו', להודיע אשר פגע בדרך קודם הגיעו למחוז חפלו, וללד שהפסיק בענין" חזר לומר וילא וגו'. אלא צריך לדעת למה הולך לומר וילך וגו'". ומה גם שפגיעתו במקום היתה קודם הגיעו לחרן ולא היה לו להקדים המאוחר. עוד למה אמר חרנה ולא אמר לחרן, והגם שאמרנו ז"ל (ב"ר ס"ח) כל תיבה וכו', עס כל זה יכוין הכתוב על דבר צננותו לפעמים. אכן

התורה חכוין לסדר כל מה שעבר על יעקב מעת לאתו. וזה תחלה לדבר וילא יעקב וגו' פי' לא עשה אלא יציאה ולא הולך ללכת צרגליו וההולך הוא חרנה, והוא אומרו וילך חרנה פי' חרנה הוא שהלך ממקומו להקביל פני יעקב. עוד ירמוז להודיע כי כשילא יעקב מצא שבע תיכף הלך חרונו של עשו, והוא אומרו וילך חרנה. ולדצריהם ז"ל (ספר הישר סוף תולדות) ששלח עשו אליפז אחריו וכו', יראה באומרו וילך חרנה לרמוז על הליכת אליפז אחריו בחרון. ואולי כי לזה סמך לדבר ויפגע במקום לרמוז

אור בהיר

א) בענינו של עשו, וכמו שפירש"י ז"ל. ב) הגם שרש"י ז"ל פירשו על הכוונה, אך למוחר הוא, שידענו כוונתו. ג) הרי מזה

(יא) ויפגע במ מקום", אלא במו המוריה, שנאמר ויפגע. כמו (יהוה ופגע בדבשת", לשון תפלה, כמו שתקן תפלת ערבי ללמוד שקפלה"י הנשכ (ז"א): ב) השמש וילן שס"י שינוי נוסחאות * פירושו ידוע הוא שאומיות ופירושו במקום המי באיזה מקום, ואין ל לסמוס, לזה בהכרח שאירע שם שהמקום המקדש של מעלה (שעומד ואינו הולך, מידי פשוטו, אבל לו לשון תפלה, ומה לו ועדיין לא ינחא לרז והמקום הלך לקראו והיא הפגישה ויפגו שהרי הוא לא הלך יך נתקראה ונתקמ

כי ראה יא. ויפגע ב שגמר אומר הכו של הלך חרונו של המוריה. ח) ק

ויצא יעקב מבאר שבע וילך יונק יעקב מבאר שבע ואז

קָרָן: יא וְעָרַע בְּאֶתְרָא וּבֵת תַּמָּן אַרְי עַל שְׁמַשָּׁא וְנָסִיב מֵאֲבָנֵי אֶתְרָא וְשׂוּי אֶסְדוּהֵי וְשָׁכִיב

רש"י לקט בהיר

(יא) ויפגע במקום. לא הזכיר הכתוב באיזה מקום, אלא במקום הנזכר במקום אחר, הוא הר המוריה, שנאמר בו (כ"ד) וירא את המקום מרחוק: ויפגע. כמו (יהושע ט"ז ז) ופגע ביריחו, (שם י"ט י"א) ופגע בדבשת^(כ), ורבותיו (כ"ד - ברכות כ"ו) פירשו* לשון תפלה, כמו (ירמי ז' ט"ז) ואל תפגע בי, ולמדנו שתקן תפלת ערבית, ושנה הכתוב ולא כתב ויתפלל, ללמדך שקפלה^(כ) לו הארץ, כמו שמפורש בפרק גיד הנשה (כ"א): כי בא השמש. היה לו לכתוב ויצא השמש וילך שם^(כ), כי בא השמש משמע ששקעה לו* שינוי נוסחאות - פירשבורג - עליו.

ידוע הוא שאומיות כ' ל' ב' בראש התיבה כשהם נקודים בפת"ח או קמ"ץ הוא כמו ה"א הידועה, במקום כמו בְּהַמְקוֹם, ופירושו במקום המדובר, וכאן אין המדובר בענין זה של יעקב בשום מקום, וזה כוונת רש"י ז"ל באומרו לא הזכיר הכתוב באיזה מקום, ואין לומר שכוונת הכתוב על אחד מהמקומות המוזכרים בתורה כגון חברון או גרר או שכם, שאין הכתוב בא לתמוך, לזה בהכרח לומר שזה הוא המקום הנזכר במקום אחר על שם קדושתו והשראת השכינה בו, כמו שראינו מהמעשה שאירע שם שהמקום אדמת קודש הוא, ואין זה כי אם אותו המקום אשר אברהם ראה שם ענן קשור המכוון כנגד בית המקדש של מעלה (ג"א): (יא) סתם לשון פגיעה נאמרה על צ' שהולכים זה כנגד זה ופוגעים יחד, וזה לא שייך על מקום שעומד ואינו הולך, לזה מביא ראיות שאין זה כלל גדול, כי מצינו פגיעה בעיר יריחו ודבשת, וזה פשוטו, ואין המקרא יוצא מידי פשוטו, אבל עדיין יקשה למה ישנה הכתוב ולא אמר לשון הרגיל ויצא למקום וילך, ודאי שכונתו גם אל הדרוש, שהוא לשון תפלה, ומה צורך להשמיענו שיעא"ה התפלל, ודאי שידענו שהתפלל, אלא למדנו שתקן תפלה השלישית תפלת ערבית, ועדיין לא ניחא לרבינו, שא"כ יאמר ויתפלל וממילא יצא לנו שפגע במקום והיה שם, אלא ללמדך שפגע ממש, יעקב הלך והמקום הלך לקראתו, ואין לומר שרק לזה בא להודיע קפילת הארץ ולא לתפלה, שא"כ יאמר הכתוב לשון מיוחד לפגיעה והיא הפגישה ויפגוש במקום, ומדאמר לשון שכוון לשניהם ש"מ על שניהם נתכוון (רא"ם), או היל"ל ויפגע בו המקום שהרי הוא לא הלך אלא המקום הלך ופגע בו, אלא ודאי לרמוז שיעקב פגע פי' התפלל (ג"א): (יב) לשון לא תקפוך את ירך נתקרה ונתקמנה לו (רש"י): (יג) שזה יושר סיפור המעשה, אבל באשר הוא שם אינו סיפור אלא נתינת טעם, ומה

אור החיים

כי ראה עלמנו בצער והולרך לתפלה: שם העיר הרי כי עיר היתה וילך שם בעיר ההיא. יא. ויפגע במקום. פשטו של מקראי^(א) שפגע ואומרו כי בא השמש^(ב) לומר שזולת זה היה הולך במקום אחד של ישוב. וכמו שתמנא^(ג) בגמרא אומר הכתוב לצסוף דכתיב (י"ט) וחולס לו (צ"ר ס"ח) פירשו במקום הידוע הר המוריה

אור בהיר

שלא הלך חרותו של עשו. (ד) הלא כל אחר ואחר המקום מקרי, ואם פגיעת הר המורי הוא פשוטו, היה לו לומר ויפגע בהר המוריה. (ה) ק"ל קושיא רש"י ז"ל, שיושר סיפור המעשה הוא לומר ויבא השמש וילך שם. (ו) ולא היה מתעכב מחמת עיפות וכדומה, אלא משום סכנת לילה.

וַיֵּשֶׁב מְרֵאֲשֵׁתָיו וַיֵּשְׁבּוּ בַּמָּקוֹם הַהוּא: יב וַיַּחֲלֶם וַיְהִי סֵלֶם מֵצֵב אַרְצָה

בְּאַתְרָא הַהוּא: יב וַיַּחֲלֶם וַיְהִי סֵלֶם מֵצֵב אַרְצָה

לקט בהיר

רש"י

לורך נתינת טעם, ומי לא ידע שצביל ציאת השמש לן, אלא ודאי שכלל נתינת טעם יש קושיא למה וילן שם הלא עוד היום גדול ויכול לילך לדרכו, כי צא השמש עתה קודם זמנו (רא"ם): (יד) פי' מרוב לינור שהוא עגול סביב ויש לו ד' רוחות, והוא לכל הפחות ד' אצנים אחת על הארץ תחת ראשו ושני אצנים משני צדדין ואחת למעלה מראשו (מהרש"א), וההכרח לזה שאמר הכתוב ויקח מאצני ופירש"י משמע טובא, ולמה לו אצנים הרבה, הלא תחת ראשו אי אפשר אלא אצן אחת, אלא ודאי שהיה סביב לראשו שאם יצא חיה רעה אל גופו יקוץ משנתו ויעמוד כנגדו משא"כ כשיחקרב לראשו (יפ"ת): (טו) ז"ל הגמרא כתיב ויקח מאצני המקום וכתיב ויקח את האצן א"ר יצחק מלמד וכו' עלי ימות וכו' וכולן נכלעו באחד (נעשו אצן אחת, - רש"י) עכ"ל, ופירושו מאצני המקום משמע כמה אצנים שאל"כ הול"ל ויקח אצן ויש, ויקח את האצן משמע אצן אחת, בשלמא אם יאמר הכתוב ויקח את האצן אשר שם תחת ראשו היה פירושו ששם מראשותיו הרבה אצנים אבל לא לקח למצבה אלא אותה שתחת ראשו, אבל מדאמר אשר שם מראשותיו הרי אמר בפירוש שאותה אצן אחת אשר שם סביב לראשו עשה למצבה שהם היו אצנים הרבה ועתה היא אצן אחת, ומסתברא שכולן נכלעו באותה אצן שהיתה תחת ראשו, שהרי ידוע הוא שכל צרואי מעלה ומטה משתוקקין ונכספים לשמש ולעשות נחת רוח ללדיק (לברוש): (טז) כי פשיטא שבמקום שהיה שם שכב, ומסתברא שצא למעט מקום אחד האחרון הסמוך שהיה קודם

חמה פתאום שלא צעונתה, כדי שילין שם (צ"ר - סנה"ס): וישם מראשותיו. עשאן כמין מרצ"י סביב לראשו, שירא מפני חיות רעות (צ"ר), התחילו מריבות זו עם * זו זאת חומרת עלי יניח לדיק את ראשו וזאת חומרת עלי יניח מיד עשאן הקצ"ה אצן אחת"י, וזהו שנאמר (פסוק י"ח) ויקח את האצן אשר שם מראשותיו (תנח - חולין י"א): וישבב במקום ההוא. לשון מיעוט"י, בצורתו מקום שכב אבל י"ד שנים * שמשם צבית עבר לא שכב כלילה (צ"ר), שהיה שינוי נוסחאות. את זו. כל י"ד שנה שמש את עבר.

אור החיים

דכתיב (לעיל כ"ב ד') וירא את המקום וגו', וזה דרך דרש בנקודת ה"ה"א), ודבריהם ז"ל ככתובים וכמסורים אללינו, ואין סתירה לדברינו וכמו שפי' רש"י שנעקר הר המוריה וצא לשם"י, כי הוא זה מקום המקודש: וישבב במקום ההוא"י) הודיע זה לומר ויחלוס וגו"י, ואמר במקום ההוא"י, כי לא השכיבה היא דבר הכובצ לחלוס אלא ללד המקום ההוא כי היה מקום מקודש כמו שאמר לצסוף.

עוד ירמוז באומרו וישכב במקום"י על דרך חומרה ז"ל (חולין י"א): שקפל הארץ תחתיו, לזה אמר וישכב במקום ההוא פי' כולו שכב צו"י כאומרו (י"ג) אשר אחת שוכב עליה: יב. ויחלוס והנה וגו'. טעם אומרו והנה. להיות שאין החלוס"י מוחלט בצחינת הלדק כי חלומות שוא הם, גם שעל כל פנים יהיה בהם חזן כי הם צמראח השעמוס"י, לזה אמר והנה פי' כי הדברים צלא שעמוס

אור בהיר

ז) לאו דוקא ה"א, אלא ר"ל פתח תחת הבי"ת, ובעבור שבדברי חז"ל מוזכר ה"א הידוע, אמר בלשון זה, וכן דרכו של המחבר ז"ל. (ח) ושניהם אמת שהיה לו וגם הר המוריה היה שם. (ט) פי' מה יצא לנו אם שכב אס לאו. (י) פי' בשלמא כשאלם בנימו ורצה לספר חלומותיו, אין צריך לומר וישכב, כמו בפירוש וציוסף וכו', אבל כשסיפר שהיה הולך בדרך ורצה לומר ויחלוס צריך להקדים וישכב, ומה שאמר וילן שם, אין פירושו ששכב, אלא שנמנעב שם כל הלילה. (יא) פשיטא שבמקום שהיה שם שכב. ודברי חז"ל שהביא רש"י הוא דרך דרש. (יב) ולא אמר וישכב שם. (יג) כלומר, בכל המקום היה שוכב. (יד) פי' סתם חלומות אחרים. (טו) נכלול.

הוא דוקא ה"א, אלא ר"ל פתח תחת הבי"ת, ובעבור שבדברי חז"ל מוזכר ה"א הידוע, אמר בלשון זה, וכן דרכו של המחבר ז"ל. (ח) ושניהם אמת שהיה לו וגם הר המוריה היה שם. (ט) פי' מה יצא לנו אם שכב אס לאו. (י) פי' בשלמא כשאלם בנימו ורצה לספר חלומותיו, אין צריך לומר וישכב, כמו בפירוש וציוסף וכו', אבל כשסיפר שהיה הולך בדרך ורצה לומר ויחלוס צריך להקדים וישכב, ומה שאמר וילן שם, אין פירושו ששכב, אלא שנמנעב שם כל הלילה. (יא) פשיטא שבמקום שהיה שם שכב. ודברי חז"ל שהביא רש"י הוא דרך דרש. (יב) ולא אמר וישכב שם. (יג) כלומר, בכל המקום היה שוכב. (יד) פי' סתם חלומות אחרים. (טו) נכלול.

עד צית שמ' סלקין ונחתי ד"י מעתה? אלהה דאב

עוסק בתורה ואח"כ יורדיכ חולא לארץ, ללוותו. (צ"ר): יצחק, אע"י שמו על הלדני שנאמר (חובב ט שמו על יצחק שממת איוו שו

ודמיונות"י) ל יאיר, ואין זה ואינו מחליט שדקדק לומר והנה, גזי ר רחית המלאכ שכנה אמר ו

יג. והנה ו הס מרכבה יאמר בדיוק כ

טז) ופי' והנה שפרש ה' נבנ ו וראשון עיקר. ח"י). או אפשר נ פי' גם בגופו שו

5

← עַד־שִׁחִיָּים: אֲזִי צְדָקְתְּךָ | פְּהַר־רִי־אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ

שְׁמִי שְׁמִי טוֹבֶךָ
הַיְמָנוּתְךָ עַד שִׁחִיָּים:
זְדַקְוֹתֶיךָ רַמָּא הַיָּד

תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְהוָה:
רש"י

טוֹרֵי־אֵל תְּקִיפֵא הַיָּד
עֲמִיקוֹן הַיָּד תְּהוֹן
רַבָּא בְּנֵי נָשָׂא וּבְעֵי
תַפְרוֹק יֵי: חַפְמָה יֵי
טוֹבֶךָ יֵי וּבְנֵי נָשָׂא בְּ

ומגזיה אמונתך עד שחקים לסלקה מזני אדם: (1) צדקתך יקרה מן הצריות כהררי אל נציל מעשה הרשעים. ומשפטך נאים לעולם עד תהום רבה. דבר אמת, נדקתך כהררי אל, מי שאתה רוצה לעשות נדקה עמו אמת מגזיה ומתקפו כהררי אל.

הראשון, ומשימין עמם נ
מצודו
(ט) ירויוון. מלשון רייה וע

מצודת דוד

← תשלום גמול: (ז) צדקתך הצדקות שאתה עושה להצדיקים גבהו ורמו כהררי אל: משפטך המשפטים שאתה עושה להרשעים רבו כמו תהום רבה, ובכל תשגיח לשלם כפי הגמול: אדם ובהמה. אתה ה' תושיע האדם ואף הבהמה כי על הכל תשגיח:

מצודת ציון
(ז) כהררי אל. הרוצה להגדיל דבר מה סומכו למלת אל וכן וענפיה ארוי אל (לקמן פ' א): רבה גדולה:

על דרך ומיד כל חיה
(ח) מה. בעבור שהזכיר א
מהארם. ומה יקר ישרת נ
כתוב ומה יקרים בני אדו

אבן עזרא

צדקתך לא יוכלו בני אדם שאתה, כי היא כהררי אל, והנכון, כי היא נשגבה לדעתה כהררי אל התקיפים שלא יוכל אדם להגיע לשם, וככה דעת משפטך כההום רבה, שהיא עמוקה שלא יראה אדם. וטעם אדם ובהמה שהוא ישפוט כל מרגיש,

ולרעים, אתה מבדיל ביניו
צדקתך לטובים כהרים הו
צדקתך לטובים ותגדני
שחביאם במשפטים ותש
יצאו משם לעולם. והמשיי
המשגב והמפלט מן הא
וישועתו שלא יוכלו בני
ולגולה משם. והמשיל הר
האבדון שלא ינצל אדם
תושיע ה'. כלומר אף
הטובים והרעים בעולם
לטובה ועל הרעים לר
פעמים שאתה נותן טובתן
ואומר אני כי אותו החו
שהוא כופר בך הוא כו
הבהמה שאיננה מכירה נ

רד"ק

הוא ה"א הידיעה כמשפט. ופירוש בהשמים, עד השמים, וחסד האל ואמונתו לעולם, כי האמונה הוא קיום המין שלא יהרס, כי אם יאברו הפרטים החסדים והאמת לא יהיה המין קיים לעולם, והחסד הוא שמוזמן לכל חי טרפו בדרך הקרוב אליו בלי יגיעה רבה, כי לא יוכל לקיים העולם ביגיעה רבה ותהיה האמונה קיימת. אבל החסד שהוא יתרון להיות הטובה הוא הזמנה לקיום העולם, כמו שנאמר (לקמן קד יד) המצמיח הרים חציר, שההרים הם מקום הבהמות המדבריות, ושם הוא מצמיח להם מאכלם, וזהו חסד על הברואים. והמשקים יותר צריכים התמדתם להחיים מן המאכלים, לפיכך המים נמצאים בהזמנתם יותר מן

מדרשי חז"ל

מצות קלות שעשו בעולם הזה, כדי להפרע מהם לעולם הבא. (ב"ר לג).
אדם ובהמה תושיע ה'. כל היכא דכתיב בהמה גריעותא היא, והכתיב אדם ובהמה תושיע ה' ואמר רב יהודה אמר רב אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמם כבהמה, התם כתיב אדם ובהמה, אבל הכא דכתיב בהמה לבדה גריעותא היא. (חולין ה:).
אמר רב יהודה: שלך זה דג השולה דגים מן הים. ר' יוחנן כי הוה חזי שלך אמר משפטין תהום רבה, כי הוי חזי נמלה אמר צדקתך כהררי אל. (חולין סג:).
רב פפא אמר: צדקתך כהררי אל אלו נגעי אדם, משפטין תהום רבה אלו נגעי בתים. פשטיה דקרא במאי כתיב,

בארץ שנאמר: כי אני ה' עושה חסד משפט וצדקה בארץ, אלא הרשעים מסלקין חסד. אמר הקב"ה לרשעים, הצדקות אני מסגלן לבעלי תשובה שנאמר: צדקתך כהררי אל. (שם)

(ז) צדקתך כהררי אל וגו'. רבי ישמעאל אומר: הצדיקים שקבלו את התורה שנתנה מהררי אל אתה עושה עמהם צדקה כהררי אל, אבל הרשעים שלא קבלו את התורה שנתנה מהררי אל אתה מדקדק עמהם במשפט עד תהום רבה. רבי עקיבא אומר: אלו ואלו מדקדק עמהם עד תהום רבה. הצדיקים מדקדק עמהם וגובה מהם מעוט מעשים רעים שעשו בעולם הזה. כדי להשפיע להם שכר טוב לעולם הבא. לרשעים משפיע להם שלוח ונותן להם שכר

יַעֲקֹב וַיִּגַּל אֶת־הָאָבֶן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר
 וַיִּשְׁק אֶת־צֵאֵן לְבֶן אָחִי אִמּוֹ: ^י וַיִּשְׁק
 יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיִּשָּׂא אֶת־קֶלֶו וַיִּבְדֶּה:
 לִבְנֵי וַיִּגַּד יַעֲקֹב לְרַחֵל כִּי אָחִי אָבִיהָ הוּא

אֲחוּהָא דְאִמָּהּ וַקֶּרֶב יַעֲקֹב
 וּמִגְנֵדָר יַת אֲבָנָא מֵעַל פּוּמָא
 דְּבִירָא וַאֲשִׁקוּ יַת עֵנָא דְרִבֵּן
 אֲחוּהָא דְאִמָּהּ: ^י וַיִּשְׁק יַעֲקֹב
 לְרַחֵל וַאֲרַם יַת קֶלֶוּ וּבְכָא: יב וַחֲוֵי
 יַעֲקֹב לְרַחֵל אַרְי בֵּר אַחַת

לקט בהיר רש"י

הפקקו מעל פי ללוחית (ב"ה) להודיעך שכחו גדול*: (יא) ויבד. לפי שלפה צרוח הקודש שאינה נכנסת עמו לקבורה" (ב"ה) ד"ה לפי שצא צידים ריקניות, אמר אליעזר עבד חצי אצא היו צידיו חמים ולמימים ומגדנות, ואני חין צידי כלום (ב"ה) לפי שרדף אליפו בן עשו צמלות אציו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפו בחיקו של יחאק משך ידו" ח"ל מה אעשה לזווי של אצא, אמר לו יעקב עול מה שצידי והעני חסוב כמות (מ"ה): א"י: **כי אחי אביה** → הוא. קרוב לאציה, כמו (י"ג ה) חשים אחים אהנו, ומדרשו" חס לרמאות הוא צא (גס) חני אחיו שינוי נוסחאות * כמה כוחו גדול

דאבוקה
 הוא ו
 יג והנה
 יעקב ב
 ונפח
 לביתה
 פתגמי

צרמחיה
 (אחוח)
 שחמה
 (יג) ויו
 שהרי ע
 (ב"ה): וי
 זכובים
 שמח מ
 ללבן.
 ממנו"י.

יג. ויו

ע"י שילי
 אשר אח
 יעקב צ
 לה יעק.
 לדיק בן
 אומר
 ח
ויספו
 ממנו כ
 אומרם

אור החיים

שיראוכו עושה חסד עם רחל והוא איש נכרי לזה היה מוליא מפיו ועם הדבר, בראותו רחל אמר צת לבן אחי אמו, הלאן של לבן אחי אמו, ובעת ההשקאה גם כן שצח הסיר מעליו חסד דבר, ובעת שושק לא אמר כי כצר אמר, ועוד צכיו יגיד עליו כי אחים היו. עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (ע"ז כ"ו). האומות לא מעלין ולא מורידין, לזה אמר וישק את לאן לבן, ועם חסד לאומים (משלי י"ד), ללד היותם אחי אמו בשביל כבוד אמו השקה: **יב. ויגד יעקב וגו'.** (י"ג) פ"י הגיד לה צ' בחינות הקורצב שהיו לרחל, ח' קורצת הגוף

אור בהיר

נד) למה כפל אחי אציה וכן רבקה.

וְכִי בְּרִבְקָה הוּא וְתָרַץ וְתַגְד
 לְאָבִיהָ: י' וַיְהִי כִשְׁמַע לָבָן אֶת־
 שְׁמַע | יַעֲקֹב בְּרִיאָתוֹ וַיֵּרֶץ לְקָרְאָתוֹ
 וַיִּתְּבַקְּלוּ וַיִּנְשָׁקֵלוּ וַיְבִיֵּאוּ אֶל־בֵּיתוֹ
 וַיִּסְפָּר לְלָבָן אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה:
 י"ד וַיֹּאמֶר לוֹ לָבָן אַךְ עֲצָמֵי וּבְשָׂרֵי

רֵאבוּקָה הוּא וְאָרִי בְרִי רִבְקָה
 הוּא וְרֵהֶט וְחַוִּיָּאת לְאָבִיהָ:
 יג וְהוּא כִּד שְׁמַע לָבָן יָת שְׁמַע
 יַעֲקֹב בְּרִיאָתָהּ וְרֵהֶט לְקָדְמוֹתָהּ
 וְנָפַף לָהּ וְנִשְׁיַק לָהּ וַאֲעֵלָה
 לְבֵיתָהּ וַאֲשַׁתְּעִי לְלָבָן יָת כִּד
 פְּתַנְמִיא הָאֵלִין: יד וַאֲמַר לָהּ לָבָן

לקט בדיר

רש"י

הוא, שאם יעקב נחשב בן בתואל א"כ גם רחל נחשבת לבת בתואל (מהרש"א): יד) אמר לה זאת כדי שתתראה לישא לו ולא תחשוב שאם תנשא לו תהיה תמיד בתואל, כל שאזיה יעול ממנו כל אשר לו, גם יש סכרה להפך שלא תתראה בתואל, לזה אמר לה שדוקא להציל את שלו, אבל חלילה לו לרמות דרך גניבה (ג"א): טז) שאל"כ אין הבת מגדת אלא לאמה (רא"ם): טז) וכן יחזק וינשק ויביאהו אל ביתו לא היתה מחמת אהבה, שהרשע מושרש בטבעו שגאה כבושה אל הנדיק בלי שום סיבה הגם שהוא קרובו (ג"א): יז) כדי להניעם מן המכס (מ"ל): יח) פי' הרגיש מחשבותיו והתנצל לפניו שאל"כ מה מראה באצבע

ברמאותי", והאדם כשר הוא, גם אני בן רבקה (אחותו) הכשרה (ב"ר - מגילה י"ג): ונתגד לאביה. לפי שאמה מתה"ם ולא* היה לה להגיד אלא לו (ב"ר): (יג) וירץ לקראתו. כסבור ממון הוא טעון", שהרי עבד הבית זה לכאן בעשרה גמלים טעונים (ב"ר): ויחבק. כשלא ראה עמו כלום, אמר שמה זכובים הביא והנס בחיקו (ב"ר): וינשק לו. אמר שמה מרגליות הביא והס צפוי" (ב"ר): ויספר ללבן. שלא בא אלא מתוך אונס אחיו, ושנעלו ממנו ממנו" (מ"ב): (ד) אך עצמי ובשרי. מעתה אין

שינוי נוסחאות * לא

אור החיים

אזיה רמאי, לזה נחכס לספר לו כל הדברים שעברוהו כדי שזכה יחדל מהרשיע כשידע מה שנחכס עד שלקה הצורה והצרכה ידע כי ערום יערים למה שילטרך, וגם הודיעו אשר עברו ממעשה האזן, וזה יגיד כי הוא גבור חילי". גם מעשה השקאת לאנו, וזה יגיד חיבתו צו והנהגתו הישרה עמוי":

י"ד. ויאמר לו וגו' אך עצמי וגו'. פי' עצמו ואינו עצמו כי השכיל שאינו מצחינתו שלא תדמה בצחינה כי לבן חשך ולא אור, ולזה דייק באומרו אך עצמי למעט. ואולי שדייק בצחינה שזהם ידמה אליו שהם עצם ובשר לא הכפש. עוד יכוין להשיב על מה שנחכין להודיעו

יג. ויהי כשמוע לבן וגו'. אומרו ויהי לשון נער. רמז שנחכין לרעה כאומרם ז"ל (ב"ר ע"י) שילא לגחלו וחפש מלפניו וגם חזקו לדעת את אשר אתו וגם נשקו את צפוי מרגליות. ואומרו שמע יעקב בן אחותו פירוש לא הגידה רחל מה שאמר לה יעקב כי הוא אחי אזיה אלא היותו בן רבקה לדיק בן דקת. וזוה חשב מחשבות לרמותו. וגם אומרו ויביאהו אל ביתו הטעם אולי ממנו יבא אחריו והביאו לביתו עד וגיעו נכסיו:

ויספר ללבן את כל וגו'. סיבת צואו, וטעם צואו, ואשר עבר עליו עם אליפז כי נעל ממנו הכל ברודפו אחריו. עוד יתבאר על דרך אומרם ז"ל (מגילה י"ג) שרחל הודיעה את יעקב כי

אור בדיר

גד) ויפתוד ממנו. וזו) ואם לבן לא ירמבו ירוה נחת ממנו.

מסורת המדרש
 ד"א למה בכה שראה
 אנשים מלחשים ע"ע
 יומא י"ט להלן פ"ק"ח
 שמשעה שלקה
 העולם להלן פ"ד
 יג. ויגד יעקב לרחל
 וכי אם לרמאות
 מגילה יג. כ"ב קכג.
 י"ח כאן קכד (כה"ע).
 ע"ע זוהר ח"א קלט.

דמך. דבר אחר למה בכה שראה האנשים מלחשים אלו
 לאלו מפני שנשקה מה בא זה לחדש לנו דבר ערוה
 שמשעה שלקה העולם בדור המבול עמדו אמות העולם
 וגדרו עצמן מן הערוה הדא אמרת שאנשי מזרח גדורים
 מן הערוה.

← יג. (יב) ויגד יעקב לרחל כי אחי וגו' וכי בן רבקה
 אם לרמאות 'פי אחי אביה הוא' ואם לצדיק 'וכי בן
 רבקה הוא'.

כנדרש להלן (עב, ג): "לפי שזולה בצדיק - למכור את שכיבתו עמה - לפיכך אינה נכנסת עמו בקבורה".

דבר אחר: למה בכה - יעקב, באותה שעה שנפגש עם רחל ונשק לה? מפני - שראה -
 כי - האנשים - העומדים שם - מתלחשים אלו לאלו, מפני שנשקה: "מה בא זה
 - האיש החדש - לחדש לנו דבר ערוה - נשיקה של תפלות לעיני רואים?! שמשעה
 שלקה העולם בדור המבול - בשיטפון המבול, כעונש על פריצות בדבר ערוה, כנדרש למעלה
 (כו, ה), שמוזה התחיל לעלות עליהם חרון אף ה', ובחטא זה נשחתו אז כל הנבראים (לעיל כח, ח), וכל
 מי המבול הרוחתים לא היו להם אלא כטימן של עונש על עון עריות, כאמור בגמרא (סנהדרין קח,
 ועיי'ש ברשי'י), על כן - עמדו אומות העולם, בני נח, שנצולו מן המבול - וגדרו עצמן מן
 הערוה - בתקנות וגזירות ונימוסים (וכדלהלן פ, ו), הדא אמרת - זאת אומרת: "שאנשי מזרח
 - העולם, כארם-נהרים, כחבל הארץ אשר שם היה המבול בשעתו - גדורים מן הערוה -
 יותר מאנשי מערב העולם, וכן הוא עד היום הזה, וכשבא יעקב לשם וראה שהם חושדים בו בדבר זה
 - בכה על מה שחשדוהו, שכן דרך הנחשד על חנם, לבכות (להלן ק, סוסי ח, ויומא יט, רז"ג, ורשי"ש),
 וכשיבכה - בינו שאין זו נשיקה של תפלות אלא של געגועי קריבות (ידי"מ).

יג. "ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא, וכי בן רבקה הוא" - "אחי אביה" - לפי
 פשוטו: "קרוב לאביה, כמו - שאמר אברהם ללוט (בראשית יג, ח): "כי אנשים אחים אנחנו" - "אחים"
 - קרובי משפחה ומדרשו' (רשי"ע"ת כאן): "אחי אביה" - "והלא - אין יעקב אחי אביה של רחל,
 אלא רק - בן - רבקה - אחות - לבן - אביה, הוא?! וגם אם רצה לומר שהוא "אחי אביה" -
 קרוב של אביה, כפשוטו, היה צריך לומר "כי בן רבקה הוא", ולכן הוא "אחי אביה", והוא אמר "וכי
 בן רבקה הוא" - "וכי" - בתוספת "ו", הרי ששני דברים אמר לה כאן, והרי אין זה אלא דבר אחד
 שהוא בנה של רבקה ולכן הוא קרוב לאביה, "אלא, הוא אמר לה: "הנשאי לי", והיא אמרה לו: "הן,
 אבל אבי רמאי הוא ולא תוכל לעמוד נגד ערמומתו", ועל זה אמר לה הוא: "אחיו אני ברמאות",
 אמרה לו: "וכי מותר לצדיקים ללכת ברמאות"? אמר לה: "הן, כמו שנאמר בדברי דוד על הקב"ה
 (ש"ב כז): "עם נבר תתבר, ועם עקש תתפל" (עפ"י מגילה יג: עיי"ש עוד), וזהו שהוא אמר לה כאן,
 שני דברים: אם לרמאות - יכנס אתו לבן, על זה אמר לה: "כי אחי אביה הוא" - גם הוא
 יכול ללכת ברמאות נגדו, ואם לצדיק (- בדפני עיי"ש "לצדיק") - יהיה לכן והוא ילך אחי לצדקות,
 ואצטרך גם אני להכנס עמו לצדק, על זה אמר לה: "וכי בן רבקה - הצדקת - הוא" -
 ויוכל גם הוא ללכת אתו בצדקות.

ותרץ ותגד
 רגילה אלא?
 לאביה אמר ל'
 לאביה.

(יג) ויהי נ
 ה'יה דכתיב (כר)
 שהוא אהובו ע'
 אפלו אפיסתיק
 בחרצה וכיון
 מרגליות אנון!

"ותרץ ותגד"
 (בראשית כד, ח): "ויו
 לספר שבא איש אור
 ושבים, ואין דרכה ע'
 ארץ, כי - לעול
 אתביה - השיב
 לאביה"? "א"ל:
 - שמתה - כב
 להגיד, לא לאביו
 "ויהי כשמוע"
 ויספר ללבן את כל זה
 אורחים, אלא לצרכי
 מיד לזה את "ויספר
 התכוון לבן כמעשהו
 - בכיתו של אדו
 כששלחו אברהם אז
 "ויקח העבד עשו
 זה, יעקב, שהוא
 ממיוחסות משפחתו
 כן רץ לבן לקראתו ו
 ראה לבן לא גמלים
 אמר - בליבו: "
 אתו, ואינון בחרצ
 - שלא מצא -
 - מרגליות אינו

תרגום ויונתן

לא אסור מִמְנָהוֹן: לא אסור מִמְנָהוֹן: לא אסור מִמְנָהוֹן: לא אסור מִמְנָהוֹן:
 כד וְהוֹיָה שְׁלִים כד וְהוֹיָה שְׁלִים כד וְהוֹיָה שְׁלִים כד וְהוֹיָה שְׁלִים
 בְּדַחְלָתִיהָ וְהוֹיָה נָטַר בְּדַחְלָתִיהָ וְהוֹיָה נָטַר בְּדַחְלָתִיהָ וְהוֹיָה נָטַר
 נִפְשִׁי מַחֲבִיבִין: נִפְשִׁי מַחֲבִיבִין: נִפְשִׁי מַחֲבִיבִין: נִפְשִׁי מַחֲבִיבִין:
 כה וְאֶתִיב יְיָ לִי בְּזִכְרוֹתֵי כה וְאֶתִיב יְיָ לִי בְּזִכְרוֹתֵי כה וְאֶתִיב יְיָ לִי בְּזִכְרוֹתֵי
 בְּבִרְיוֹתַי קָדָם מִימְרֵיהָ: בְּבִרְיוֹתַי קָדָם מִימְרֵיהָ: בְּבִרְיוֹתַי קָדָם מִימְרֵיהָ:
 כו עִם אֲבָרְהָם כו עִם אֲבָרְהָם כו עִם אֲבָרְהָם כו עִם אֲבָרְהָם
 דְּאֶשְׁתַּכַּח חֲסִיד קְדָמָךְ דְּאֶשְׁתַּכַּח חֲסִיד קְדָמָךְ דְּאֶשְׁתַּכַּח חֲסִיד קְדָמָךְ
 בְּכֹן אֲסִינְתָא לְמַעַבְדַּ בְּכֹן אֲסִינְתָא לְמַעַבְדַּ בְּכֹן אֲסִינְתָא לְמַעַבְדַּ
 חֲסִידָא עִם זְרַעִיהָ יִצְחָק חֲסִידָא עִם זְרַעִיהָ יִצְחָק חֲסִידָא עִם זְרַעִיהָ יִצְחָק

דְּהוּהָ שְׁלִים בְּדַחְלָתָךְ בְּכֹן אֲשַׁלְמָתָא מִימַר רַעוּתָךְ לְמַעַבְדַּ עֲמִיהָ: כו עִם יַעֲקֹב
 דְּהַלִּיף בְּבִרְיוֹתָא קְדָמָךְ בְּחֶרְתָּא כְּגוּהִי מִכָּל עַמְמֵיָא וְאֶפְרָשְׁתָּא זְרַעִיהָ מִכָּל פְּסוּלָא
 פְּרַעָה וּמִצְרָאֵי דְחָשִׁיבוּ מַחְשְׁבֹן עַל עַמְךָ בְּלִפְתָּיִנוּן בְּמַחְשְׁבֹתְהוֹן: כח וַיֵּת עֲמָא בֵּית

רש"י

(כו) עם חסיד. תמים. נבר. כנגד שלושה אצות, תהלים (יח כו) כמוז תתפחל. דצר אחר, ישלח ממרוס יקחני (פסוק יז), על עצמו אמר, כשהיה נחפו ללכת מפני שאלו צלע המחלקות והיה קרוז עקש. פרעה: תתפל. לשון נפחל ועקש, ונפסר

מצודת דוד

נעלמים: לא אסור. אפילו מאחת ממנה לא אסיר את עצמי: (כח) וישב. ולכך וישב ה' לי וגו': לנגד עיניו. אשר הוא לנגד עיניו, ולא נגד בני אדם ולהתייהר: (כו) עם חסיד וגו'. רוצה לומר כן דרך להתנהג בחסד עם החסיד: (כו) עם נבר. עם איש ברור ונקי תתנהג בכרירות, רוצה לומר תשלם לאיש כמעשהו: (כח) עם עני. מוכנע כעני: ועיניך.

מצודת ציון

ברור ונקי: (כו) גבור. ענינו כמו גבר. וכן נאמר בתהלים (יח כו) והוא תרגום של איש: (כו) נבר תתבר. מלשון ברור ונקי: עקש תתפל. ענין שניהם עקמימות. כמו דור עקש ופתלתול (דנחם נה) והוא בדרך ההופך:

רד"ק

תרגום ולא הליכית ברשע קדם אלהי: (כג) לא אסור ממנה. מכל מצוה וחוקה. ובתהלים (יח כג) לא אסור מני, והענין אחד: (כו) תתחסד. מי שהוא חסיד בדרכיו, אתה מראה לו גם כן שאתה חסיד בהטיבך עמו: עם גבור. כמו איש שתרגומו גבר, וכן הוא בתהלים (יח כו) גבר. ויונתן תרגם הפסוק על האבות חסיד ותמים ונבר (פסוק כז), ותרגם עקש על פרעה: (כו) תתבר. משפטו תתברר ובא חסר הכפל. ואם היה אומר תתבר ידמה מנחי הלמד,

מדרשי חז"ל

(כו) עם גבור. אמר רבי יצחק: כל המתמים עצמו, הקב"ה מתמים עמו, שנאמר עם תמים תתמם וגו'. (נדרים לב.). (כז) עם נבר תתבר ועם עקש תתפל. בשכר צניעות שהיתה בה ברחל, זכתה ויצא ממנה שאול. ומאי צניעות היתה בה ברחל. דכתיב ויגד יעקב לרחל כי

תן אמן תקוה ונביותי דיתבי דפרני סגיאין: יארי דכבי עלי: פיום מימרא ואפיק ניארי אמר: ון קדם יקמוהי

כשלאו

וני. ענין. אמצו. ולא איר. ענין. ז פל ט: מלשון.

למשען פץ בי: שונות: ועמיהם

קדמוני ד היו זיפים: זיצאתי ויונתן

אפקי

תשמורו ומקדשי תיראו וכעין יעקב שתקן חטא אדה"ר בו' שני עבודה וגלות קודם שנשא את לאה ורחל. והבן:

שנת תרע"ד

76 בענין יעקב אבינו ע"ה שהי' צריך מירוק בעשו ובלבן. כבר אמרנו מפני שיעקב כלול היה ממת אברהם וממת יצחק. ע"כ מצד מדת אברהם שבו מדת החסד נצרף בבית לבן, ומצד מדת יצחק שבו נצרף ע"י עשו. ויש עוד לומר דהנה כתיב ויעקב איש תם. ולכאורה הלא מצינו לשון תם במי שאינו נשלם בשכלו. ושאלת התם בהגדה מה זאת. אך הפירוש דהכא כתיב איש תם היינו שהי' מושל על מדת התם שבו. שוב מצאתי כן בהשמטה לזוה"ק סי' נ"א עיי"ש. ולפי דרכנו היינו שיעקב אבינו ע"ה השכיל להיות בטל לגמרי להשי"ת ולבטל את דעתו ורצונו אליו ית"ש. וכענין שאמרו ז"ל (קידושין כ"ב:) בהמה אדעתא דמרה אזלה. וזה כמו שאמרו ז"ל (חולין ה'): אלו בני אדם שהם ערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה. אף שטבעו של יעקב ע"ה הי' לעשות כל ענינו בהשכל ודעת שלימה. ביטל את דעתו לדעתו ית"ש. ולזה הי' הצירוף והמירוק בבית לבן הארמי שהוא היפוך מדת התם. כמו שפירש"י כל שאינו חריף לרמות קרוי תם. והי' צריך ללכת תמיד עם לבן ברמאות כאמרם ז"ל (ב"ר פ' ע') שאמר לרחל אחיו אני ברמאות. וכבמדרש (פ' וישלח) לבן דהוא רבהון דרמאי יהיבתי בחפתי. וזה הי' לא ליום אחד אלא עשרים שנה. והרמב"ם כתב באגרותיו שהכתוב עם עקש תתפל אינו נאמר בדור שכולם עקשים דא"כ הי' צריך ללכת תמיד בעקשות והיתה העקשות נעשית קנין בנפש כי ההרגל נעשה טבע שני. עכ"ד. וע"כ יעקב שהוצרך עשרים שנה ללכת עם לבן כל

היום ברמאות ובעצות ובתחבולות. ומ"מ נשאר במדתו להיות תם עם הש"י. וזה עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי. והי' זה נסיון גדול מאד למדתו זו. ונתבררה מדתו שהוא איש תם מושל על מדת תם שבו ולבו ברשותו אל כל אשר יחפץ יטנו. ואז זכה למדת האמת. והוא צירוף אות א' עם אותיות ת"ם והאל"ף מורה על הממשלה שהיא ראשית האותיות היינו שהוא מושל על מדת התם. ובזה הכח עשה את כל החיל הזה בבית לבן. שידוע שהוציא מלבן את כל חלקי הטוב שהיו בו מלובן העליון. והי' הצאן נקוד וטלוא כל אשר לבן בו. וגם בהמקלות מחשוף הלבן אשר על המקלות. לפועל דמיוני להוציא ממנו את חלקי הלובן העליון. והוא פלא עליון אותיות אל"ף. ועי' בזה"ק (קס"א). ובניצוצי אורות שם אות א' ובעבודתו זו בפרטות נפשו להוציא לפועל את הראשית שבו למשול על כל מדותיו ולהיות לבו ברשותו כנ"ל. זכה לכל אלה. ודו"ק. ונעשה צירוף מלת אמת וזכה לחורה דכתיב בה אמת כבש"ס ע"ז (ד'): והיא תכלית מעלת השכלי. והוא ראש ותוך וסוף של כ"ב אותיות. וע"כ לא נמצאת כתובה אצלו מלת אמת עד שובו מבית לבן. קטונתי מכל החסדים ומכל האמת. חסדים הוא אע"פ שאינו כדאי. זה המשך בביטול שלו להשי" אף דבר שהוא נגד שכלו ורצונו. ומדת האמת המשך בעבודתו בבית לבן כנ"ל:

אך אחר שזכה למדת האמת נצרך לנית לצירוף ומירוק גם למדה זו. והוא עשו שורש השקר היפוך האמת כבמדרש ויקרא שמו עשו הא שוא שבראתי בעולמי. וכמו שכתב הרמב"ן (מ"ח ט"ו) שלא נתיחדה לו מדה זו עד שובו לארץ אבותיו מפני שהי' צריך להתנהג בדרך פתלתול ואיננו דרך האמת. ולדרכנו הוא מחמת שהי' נצרך עדיין מירוק עשו:

ולפי האמור יש לפרש שני הי' יעקב וישראל. שם יעקב הוא בחי' הביטול מלשון עקב אלא ו שבראש השם באה להורות כענין תם שהוא מושל על בחי' העקב ו ביטול והכנעה. ושם ישראל מורו תכלית מעלת השכלי והוא צירוף ליו והוא מדת האמת ראש ותוך וסוף כ"ב אותיות התורה:

ועם זה יובן מה שאמרו ז"ל (ב י"ג.) לא שיעקר שם יעקב מן אלא שישראל עיקר ויעקב טפל שבלי אותיות תם אין כאן מלת ראש ותוך וסוף כנ"ל. והיינו שנ ההכנעה והביטול זוכה למעלת הי כי כל מה שהוסיף מעלת השכלי יותר עדום בדעת הוסיף עוד בה וביטול ולשים עצמו כבהמה. וא בלי זה. כי אילו יצויר סילוק מדת א"א שתהי' לו שלימות שם ישראל לי כשם שא"א לראש לבד לחיות בלי ובדוגמת זה יש לומר בשבת זכור ושמור. כידוע ש

הוא מדת לילה וזכור מדת יום. והי בהכנסת שבת שהאדם משליך ממו טרדות מלאכה בהריחו ריח קדושת ומשליך ממנו הכל למעלה משום ו דעת כאילו כל מלאכתו עשו' ו אחר השבת. כענין הנ"ל בני אדם ערומים בדעת ומשימים עצמם כ והיא מדת התמימות. וזה שאנו או בזמירות הלילה הי' אלקי ישראל: תמים. ובשביל זה זוכין עוד יותר זכור שהוא שבת דיממא שהוא ר שלימות השכלי. אך אין זה בי כדמיון שם יעקב וישראל. וזהו ושמור בדיבור אחד נאמר. ודו'

ויצא יעקב מבאר שבע. יש להבין הי' באמרו וילך חרנה. ולמה אברהם למצרים ויצחק לפלשתים כתיב מקום יציאתם משם. ונראה

לות, ומ"מ
הש"י, וזה
מרת, והי
ונתבררה
מדת תם
שר יחפוך
זוא צירוף
ל"ף מורה
נות היינו
ובזה הכח
בן, שידוע
טוב שהיו
וד וטלוא
ת מחשוף
ל דמיוני
ן העליון
ף, ועי'
שם אות
ו להוציא
ל על כל
נ"ל, זכה
וף מלת
כבש"ס
השכלי,
אותיות,
לת אמת
החסדים
פ שאינו
להש"י
ורצונו,
יית לבן
ת נצרך
מדה זו,
האמת
א שוא
הרמב"ן
זו עד
צריך
האמת,
עדיין

ולפי האמור יש לפרש שני השמות
יעקב וישראל. שם יעקב הוא מצד
בחי הביטול מלשון עקב אלא הי"ד
שבראש השם באה להורות כענין איש
תם שהוא מושל על בחי העקב שהיא
ביטול והכנעה. ושם ישראל מורה אל
תכלית מעלת השכלי והוא צירוף לי ראש,
והוא מדת האמת ראש ותוך וסוף של
כ"ב אותיות התורה:

ועם זה יובן מה שאמרו ז"ל (ברכות
י"ג.) לא שיעקר שם יעקב ממקומו
אלא שישראל עיקר ויעקב טפל לו.
שבלי אותיות תם אין כאן מלת אמת
ראש ותוך וסוף כנ"ל, והיינו שמחמת
ההכנעה והביטול זוכה למעלת השכלי,
כי כל מה שהוסיף מעלת השכלי והי'
יותר ערום בדעת הוסיף עוד בהכנעה
וביטול ולשים עצמו כבהמה, ואין זה
בלי זה, כי אילו יצויר סילוק מדת התם
א"א שתהי' לו שלימות שם ישראל לי ראש,
כשם שא"א לראש לבד לחיות בלי גוף:

← ובדוגמת זה יש לומר בשבת מדת
זכור ושמור, כידוע ששמור
הוא מדת לילה וזכור מדת יום, והיינו כי
בהכנסת שבת שהאדם משליך ממנו כל
טרדות מלאכה בהירחו ריח קדושת שבת,
ומשליך ממנו הכל למעלה משום חשבון
ודעת כאילו כל מלאכתו עשוי' ונמשך
אחר השבת, כענין הנ"ל בני אדם שהם
ערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה
והיא מדת התמימות, וזה שאנו אומרים
בזמירות הלילה ה' אלקי ישראל אהבת
תמים, ובשביל זה זוכין עוד יותר למדה
זכור שהוא שבת דיממא שהוא תכלית
שלימות השכלי, אך אין זה בלי זה,
כדמיון שם יעקב וישראל, וזהו זכור
ושמור בדיבור אחד נאמרו. ודו"ק: L

ויצא יעקב מבאר שבע, יש להבין שדי
הי' באמרו וילך חרנה, ולמה בגלות
אברהם למצרים ויצחק לפלשתים לא
כתיב מקום יציאתם משם. ונראה דהנה

יעקאע"ה הוצרך להבחן במדתו מדת
האמת, וידוע דאמת הוא בלתי שינוי,
וכמו שדייק אדמו"ר הרי"ם זצלה"ה
מגור מנהר הפוסק אחת לשבעים שנה
נקרא מים מכזבין, והנה ידוע כי שינוי
פתאומי קשה יותר לסבול משינוי בהדרגה,
וע"כ גלות בבל היתה כ"כ קשה, ובזוה"ק
(ריש פ' שמות) האריך בזה, והרבה פסוקי
איכה נאמרו בזה האמונים עלי תולע
חבקו אשפתות, השליך משמים ארץ,
ועוד למכביר, והנה גלות יעקב היתה
מעין גלות בבל כבש"ס פסחים (פ"ז):
מפני ששיגרן לבית אמן, ובמדרש (פ'
ס"ח) ריב"ל פתח קרא בגלות והוא גלות
בבל, והנה סולם זה צלמו של נבוכדנצר,
וע"כ גלות יעקב הי' ג"כ בסיוגו זה
מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ובכל אלה
נשאר על עמדו ולא נשתנה ממצבו
וצדקתו, וזה תכלית המירוק והבחינה
למדת האמת. ע"כ מזכיר היציאה מבאר
שבע הוא איגרא רמה, שמיטה או יובל
כבזוה"ק, וילך חרנה הוא בירא עמיקתא:
והנה יש לפרש מה שיעק"א תיקן
תפלת ערבית, היינו שאפי'
יהי' אדם בתכלית השפלות והחשכות
בבירא עמיקתא אחרי היותו ברום המעלות
אל יתיאש ויחגור שארית כחו ויתאמץ
בתפלה, כמו יעק"א שהי' אז בתכלית
השפלות בעצמו והי' העולם חשך בעדו
שהי' מתירא שלא יפול ח"ו לג' עבירות
חמורות כבמדרש לקמן בפסוק ושמרני
בדרך הזה, ומ"מ לא נתבהל והיתה דעתו
מיושבת עליו לתפלה:

במד"ר (פ' ס"ח) י"ב אבנים נטל, אמר
כך גור הקב"ה שהוא מעמיד
י"ב שבטים, אברהם לא העמידם, יצחק
לא העמידם, אני אם מתאחות הן וכו'
ידוע אני שאני מעמיד י"ב שבטים, וכבר
אמרנו לפרש עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי
אדמו"ר זצלה"ה דכל היכי שצריך
להתאחד אם מתאחד עמם דבר זר שאינו

שבזה הי' נתקדש גם עולם הטבע כמו לעתיד ודו"ק. אבל עכשו שלא עליה והבחירה חפשית לבוא באחד הזמנים בבחי' אין עושין רצונו של מקום. הרי בנין ישתעבדו בד' מלכויות וכו' עד הנני מושיעך מרחוק ואת זרעך מארץ שבים ושב יעקב ושקט ושאנן ואין מחריד. אכ"ר ב"ב:

שנת תרע"ה

7 ← והנה מלאכי אלקים עולם ויורדים בו. פירש"י עולים תחילה ואח"כ יורדים. מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאין חו"ל ועלו לרקיע וירדו מלאכי חוץ לארץ ללוותו. ויש לדקדק מש"ס שבת (כ"ג:) מלמד שעמוד ענן משלים לעמוד האש ועמוד אש משלים לעמוד הענן. פירש"י שהי' עמוד האש בא קודם שנשקע עמוד הענן אלמא אורה ארעא בהכי עכ"ל. וא"כ למה כאן לא המתינו מלאכי א"י מלעלות עד שירדו תחילה מלאכי חו"ל. ובאמת בחזירתו כתיב ויפגעו בו מלאכי אלקים. שפירש"י שבאו לקראתו מלאכי א"י ללוותו לארץ. ומלאכי חו"ל עדיין לא נסתלקו כמו שפירש"י ויקרא שם המקום מחנים. שני מחנות של מלאכי חו"ל ושל מלאכי א"י. ובמדרש שנטל מאלו ומאלו ושלח אל עשו. הרי שהיו שניהם יחד. ולמה כאן נסתלקו של א"י מקודם.

← ונראה דהנה יש להבין למה הוצרך יעקב למלאכים ללוותו ולשמרו הלוא הוא ע"ה הי' גדול ממלאך וכתוב כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל. אך בזה יש לומר שמעלתו זו לא השיג עדיין עד שובו מבית לבן. ועדיין נצרך לשמירה ולו"י של המלאכים. ונראה דהנה ברש"י שהאבנים אשר שם מראשותיו התחילו מריבות זו עם זו ואת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו ואת אומרת עלי יניח מיד עשאן הקב"ה אבן אחת.

וכ"ק אבי אדומ"ר. וצללה"ה הגיד דמה שהי' זה בפעם הזאת ולא בכל עת אחרת כששכב. שהוא כעין הדין (פסחים פ"ג.) עצמות ששמשו נותר בשעה שנעשה נותר שיש בהן טומאה כמו נותר עצמו. וכמו (חולין נ"ח.) נתעברה ולבסוף נטרפה שגם הולד נטרף אבל נטרפה ולבסוף נתעברה אין הולד נאסר. ולהבדיל יש לומר כן נמי דבשעה שהשיג יעקב מעלתו כל שהי' אז טפל אליו נתעלה. אבל מה שנעשה טפל אליו אח"כ לא נשתנה מכמו שהי' עכ"ד.

→ ולי יש להוסיף בזה דברים. עפ"י מה דאיתא ברח"ו דבעת שנימול האדם זוכה שבאו בו נפש רוח ונשמה כדי להשלימם באותה מצוה אך מסתלקין עד שתשבר קליפת יצה"ר בהתחנכו במצוות. עכ"ל. ביאור הדברים שכמו שמינינו בגאולת מצרים וכן לדורות שבאותו הלילה זוכין לכל ההארות הגדולות אלא שמסתלקות עד שזוכין להן אח"כ אחת לאחת למצוא חשבון בימי הספירה עד שבתג השבועות זוכין לכולן. ונראה שכך היא המדה שלעולם בהתחלה ובראשית דבר והינוך מצוה זוכין בכל מה שאפשר לעשות אח"כ בענין מצוה זו בפרט. כי אחר הראשית נגורר הכל. אלא שנסתלק עד שיזכה אח"כ אחת לאחת. ומ"מ נשאר רשימו שבאמצעות הרשימו נקל אח"כ לזכות בהם. וע"כ רואין בחוש שבהתחלה וחינוך יש לעולם התעוררות ביותר כמו יום שנעשה בר מצוה או יום הנשואין של אדם. והטעם כנ"ל שכל האורות שאפשר לזכות ע"י מצוה זו אף לימים יבואו כולם נקבצו באו לו בעת ההתחלה והחינוך בכלל. אך נסתלקין ממנו עד שיזכה בהם ע"י מעשיו הטובים אחת לאחת בפרט. וכעין זה שמעתי בשם כ"ק הרבי ר"ב וצללה"ה מנשיסחא לפרש מאמר הכתוב (קהלת ז') אל תאמר מה הי' שהימים הראשונים היו טובים, מאלה כי לא מחכמה שאלת על זה. ופירש שזה נאמר על המתאוננים שאין מאירה להם

הארה והתעוררות כמו בראשונה. ואומרים שהימים היו אצלם רק בשאלה מהש" מהם. וידוע דשאלה חוזר ודפח"ת. והמשל כמו שמלויים שהי' לו במה לעשות כ להרויח. ואם לא יודרו להרויח מאומה לא יסאר בידו. והשו עצמו בהתעוררות זאת. ואח"י ממנו מה שניתן לו מן השו שהימים הראשונים היו טו ולפי דרכנו כך היא המדה לי החינוך וההתחלה זוכין לכל ה והם הם המעוררים את האדם ויש לומר שכן היא המדה חדשים לבקרים רבה אמו שאור התפילה נסתלק ונשא כנ"ל:

ולפי האמור יתפרש מה שי הוא בליל שבת אף שי נלמד מקרא דזכור וידוע דשמ לילה וזכור מדת יום. ולמה בכניסת שבת ואין ממתינין ל יש לומר דבכניסת שבת נקו האורות של כל חלקי השבת אז בחי' זכור ושמור דהוא נמצאים באדם. והיינו שו שבעת התחלתה וכניסתה שי לכל אדם התעוררות ביותר זמן הקידוש. ואח"כ מסתלי וזוכין להן אח"כ אחת ובוזמו לפי המדה שהאו בקדושת שבת ועונג מעתה יש לומר דהיינו הרחי"ו שבעת שו זוכה לנפש רוח ונשמה מסתלקין ונשאר הרשימו ובאמצעות הרשימו זוכין לאחת וכמ"ש בזה"ק זכה לי' נפשא וכו': ולפי האמור יש לומר דכן ע"ה באותו לילה ש

הארה והתעוררות כמו שהיו להם בראשונה, ואומרים שהימים הראשונים היו אצלם רק בשאלה מהש"י ולא היו מהם, וידוע דשאלה חוזרת לבעלי, ודפח"ח, והמשל כמו שמלויים לאדם מעות שיהי' לו במה לעשות מסחר וקנין להרויח, ואם לא יודלו להרויח מה, אח"כ מאומה לא ישאר בידו, והשוטה מסתפק עצמו בהתעוררות זאת, ואח"כ כשנסתלק ממנו מה שניתן לו מן השמים מתאונן שהימים הראשונים היו טובים מאלה, ולפי דרכנו כך היא המדה לעולם שבעת החינוך וההתחלה זוכין לכל האורות בכלל והם הם המעוררים את האדם ברשפי אש, ויש לומר שכן היא המדה בכל בוקר חדשים לבקרים רבה אמונתך, אלא שאור התפילה נסתלק ונשאר הרשימו כנ"ל:

← ולפי האמור יתפרש מה שעיקר קידוש הוא בליל שבת אף שענין הקידוש נלמד מקרא דזכור וידוע דשמור הוא מדת לילה וזכור מדת יום, ולמה זה מקדשין בכניסת שבת ואין ממתניין ליום, ולהנ"ל יש לומר דבכניסת שבת נקבצו באו כל האורות של כל חלקי השבת בכלל וע"כ אז בחי' זכור ושמור דהוא שבת דיממא נמצאים באדם, והיינו שרואין בחוש שבעת התחלתה וכניסתה של השבת יש לכל אדם התעוררות ביותר, וע"כ אז זמן הקידוש, ואח"כ מסתלקין האורות וזוכין להן אח"כ אחת לאחת בעתו ובזמנו לפי המדה שהאדם מתעצם בקדושת שבת ועונג שבת:

מעשה יש לומר דהיינו הך שכתב הרח"ו שבעת שנימול האדם זוכה לנפש רוח ונשמה אלא שאח"כ מסתלקין ונשאר הרשימו מהם לבד ובאמצעות הרשימו זוכין אח"כ אחת לאחת וכמ"ש בזוה"ק זכה יתיר יהיין לי נפשא וכו':

ולפי האמור יש לומר דכן הי' ביעק"א ע"ה באותו לילה שזכה לנבואה

הנכבדת, ושכל מה שזכה אח"כ כל ימי חייו חדשים עם ישנים כולם נקבצו באו לו באותו לילה, וע"כ מובן אשר כל ימיו אח"כ עד הרגע האחרון שלו לא היו שווים במעלה כמעלתו באותו לילה, שהיו כל האורות יחדיו, וע"כ זהו שמריבות האבנים זו עם זו שכל אחת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו, או דווקא, ומובן שמכאן אין קושיא על זה שלא הי' אח"כ כן:

והנה במדרש (פ' ע"ז) מה הקב"ה כתיב בי' ונשגב ה' לבדו אף יעקב ויותר יעקב לבדו, ופירש בעל נזה"ק שלעתיד תתפשט מלכותו וממשלתו ית"ש בעולם לבדו בלי אמצעות המלאכים, אף יעקב כתיב בי' ויותר יעקב לבדו ומפרש בזוהר שאז נבדלו ממנו כל מחנות המלאכים שהיו מלויים אותו תמיד והוא לבדו בכחו נתגבר נגד שרו של עשו בלא אמצעות המלאכים, עכ"ל, ומעשה מיושב הא דמלאכי א"י עלו טרם שירדו מלאכי חו"ל, שהרי באותו לילה שהיו ההתחלה והחינוך לכל אלה ונקבצו באו בו כל המדריגות וגם זאת שנאמר בו אח"כ ויותר יעקב לבדו ע"כ לא הוצרך לשמירתם ולויתם של המלאכים אלא לכשנסתלק ממנו המעלה הגדולה שוב נצרך למלאכים ואז ירדו מלאכי חו"ל ללוותו:

ולפי האמור יש ליתן טעם על מה שאנו אומרים קודם קידוש צאתכם לשלום, וכ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה אמר שבואכם לשלום אומרים למלאכי שבת שהם דוגמת מלאכי א"י וכמו א"י שאינה נמסרת לשר ושליח ובהכרח שמלאכי א"י בטלים לגמרי להש"י עד שאין להם מציאות בפ"ע, כן הם מלאכי שבת ששבת היא שכל הבריאה שבה אל הש"י והמלאכים הם בתכלית הביטול, וצאתכם לשלום אומרים למלאכי חו"ל שהם דוגמת מלאכי חו"ל, ודפח"ח, ולפי דרכנו יש עוד לומר עפ"י מה שאמרנו לעיל שבעת הקידוש נקבצו

באו אל האדם כל המדרגות שבכחו להשיג בכל יום השבת, וידוע ששבת היא נחלת יעקב, ע"כ כמו שיעקב בעת המראה הנכבד לא הוצרך למלאכים, כן הוא בצד מה בכל איש ישראל בעת הקידוש, ובואכם לשלום וברכוני לשלום היינו לסייעתו ולהובילהו עד המעלה ההיא, וכמו המלאכים שלוו את יעקב עד המראה, והיינו מה שאנו אומרים אחר שלום עליכם מקרא כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, היינו הדרך המובילה אל המטרה, ומקרא ה' ישמור צאתך ובואך וגו' כי אחר שמגיעין אל התכלית הנרצה אין צריכין עוד אל המלאכים, אלא הש"י בעצמו ישמור צאתך ובואך וגו'.

דעת רש"י שמראה הסולם הי' שרגליו בבאר שבע ואמצע שיפועו נגד בית המקדש וסוף שיפועו נגד בית אל ונעקר הר המורי, ובא עד בית אל ובהר המורי הי' מקום השכיבה, והרמב"ן פירש שדעות חלוקות במדרש, אם רגליו עמדו בבאר שבע וסוף שיפועו נגד בהמ"ק, או רגליו בבהמ"ק וסוף שיפועו נגד בית אל ומקום השכיבה במקום רגליו של הסולם למר כדאית לי ולמר כדאית לי, ויש להבין לדעת הרמב"ן הלא מפורש שהמצבה שנעשתה מהאבן ששכב עליה היתה בבית אל, ובהכרח לומר שמקום השכיבה הי' בבית אל או בהר המורי שקראו בית אל, ומ"מ אי אפשר שהי' במקום רגלו של הסולם, שהרי מרחק רב ביניהם, ואיך נשא משא כבד כל כך מרחק רב כזה, ולא נמצא מזה בדברי רבותינו ז"ל ולא דיברו בו.

ונראה דהנה במדרש (פ' ס"ט) שקפל הקב"ה כל ארץ ישראל כפנקס ונתנה תחת ראשו כאיש דאמר מן תחת רישך דידך, ויש לפרש דבזוה"ק דיעקב כלול הוה, וכבר אמרנו לפרש שמדרגתו היתה גבוהה למעלה מכל התחלקות ע"כ הי' כלול מכל המדות, וע"כ יש לומר

דכמו שהגיע למדרגה כוללת זכה נמי לשורש של ארץ ישראל שכולל את כל חלקי הארץ, ונחשב שכל א"י היתה תחת מראשותיו, וכמו למעלה כן למטה, וע"כ גם בגשמיות הארץ לא היו גבולות הארץ תופסין מקום נגדו, ואין תימא שהאבן ששם מראשותיו שנעשה בה נס שנעשה מהרבה אבנים אבן אחת, שהי' במקום רגליו של הסולם, ולרגע אחד תפס מקומו במקום שיפועו, אחרי שהי' צריך לו שמה, ולא יעצרהו הגשם, לא גשם הארץ ולא גשם האבן:

במד"ר (פ' ס"ט) והנה הי' נצב עליו, ר"י בר זמרא פתח כמה לך בשרי בארץ צ"י ועיף בלי מים, ר' אלעזר בשם ר"י בר זמרא צמאה לך נפשי כמה לך, אמר ר' אייבו ככמהות הללו שהן מצפין למים, רבנן אמרי כשם שנפשי צמאה לך כך רמ"ח אברים שיש בי צמאים לך היכן בארץ צ"י ועיף בלי מים, על כן בקודש חזיתך על כן בקדושה חזיתך, לראות עורך זו פמליא שלך, וכבודך והנה הי' נצב עליו:

נראה לפרש דהנה ידוע שכל נביא הי' צריך הכנה לנבואתו חוץ ממשרע"ה שהי' תמיד מוכן, והנה הכנה תצדק כשהוא בהקיק אף שבשעת הנבואה מתבטלים החושים ותרדמה נופלת עליו מ"מ הכנתו שמקודם הביאתו עד הלום, וא"כ יעק"א ע"ה איך באה אליו הנבואה בעת השינה שלא ידע להכין את עצמו מקודם, וכמו שפירש הספורנו ואנכי לא ידעתי שאילו ידעתי הייתי מכין עצמי לנבואה ולא כן עשיתי, עכ"ד, מה גם כי טירון הי' לנבואה שלא מצינו לו נבואה מקודם וכן מפורש בזוה"ק, וע"כ ר"י בר זמרא פתח פתחא להאי פרשתא מהכא כמה לך בשרי בארץ צ"י ועיף בלי מים, היינו כי ענין ההכנה לנבואה צריכה מפאת גשם הגוף המושך לענינים

השייכים לגוף וצריכין הכנה הגשם, וכענין שכתב הר"י בענין רבע שקל כסף שאמו שאול ליתן לשמואל (ככתוב ט), וע"כ יעק"א ע"ה שד כמה לך בשרי בארץ צ"י וע היינו שלא היתה לו תשוקה אלקות ושם עצמו כמדבר מים [ומים הם שורש הת' הרח"ו] היינו בלי שום תש עוה"ו, ע"כ לא הוצרך לשון משרע"ה שלא הוצרך לשון שגם גופו הי' קדוש מושלי העולם ונזדכך עד שלא הי' הנבואה, ובא ר' אלעזר זמרא להביא מרישא דקו נפשי כמה לך, היינו מתשוקת העוה"ו הביאתו ל להכנה לנבואה, אלא הצ כמו מי שעומד במדבר מים ודבק לשונו אל חכו ו הוה דחה את כל המונעים מ ובאמת זהו לימוד לכל א מה שהוא שאין שום דב הרצון, ובאם הי' הרצון הי' לו שום דבר של חומה של ברזל אינה מפנ לאביהם שבשמים, ובא יותר, היינו דר"י בר"י החפץ לתענוגי עוה"ו ו ר"י בר"י אמר דצמאון ובא ר"א ואמר דשניהם ככמהות הללו שמצפין (נדרים נ"ה:) דמאורא לא הי' מקבל שום חיות שהם מתחת כמו שו מארעא, אלא כל חיותו דומיא דכמהות דמאוי שתי המעלות היו בו שום דבר חוצץ לפניו, לומר שלא לבד צמאה לו אלא אף רמ"

וַיְבָרְכֵנִי יְהוָה בְּגִלְגָלְךָ: חמישי כח וַיֹּאמֶר
 נִקְבָה שְׂכָרְךָ עָלַי וְאַתָּנָה: כט וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהֵי אֲתָה יָדַעְתָּ אֶת אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ
 וְאַתָּה אֲשֶׁר־הָיָה מִקְנֶךָ אֵתִי: ל כִּי מֵעַט
 אֲשֶׁר־הָיָה לְךָ לְפָנַי וַיִּפְרֹץ לְרֹב וַיְבָרְךָ
 יְהוָה אֶתְךָ לְרִגְלֵי וְעַתָּה מָתִי אַעֲשֶׂה
 גַּם־אֲנִי לְבֵיתִי: לא וַיֹּאמֶר מָה אֶתְּנֶלְךָ
 וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לֹא־תִתְּנֵנִי לְמֵאוֹמָה אִם־
 תַּעֲשֶׂה־לִּי הַדָּבָר הַזֶּה אֲשׁוּבָה אֶרְעָה
 צִאֲנֶךָ אֲשֹׁמֵר: לב אַעֲבֹר בְּכָל־צִאֲנֶךָ

לקט בהיר

רש"י

והנה רחל צתו צאה עם האלן, אפשר יש לו צנים
 והוא שולח צתו אלל הרועים^(ל), ועכשיו היו לו צנים,
 שנאמר (ל"א ח) וישמע את דברי בני לבן (צ"ר - ש"ט):
 (כח) נקבה שכרך. כתרגומי^(י) פריש אגרך: (כט)
 ואת אשר היה מקנך אתי. את חשבונ^(י) מעוט
 מקנך שצא לידי מתחלה כמה היו: (ל) לרגלי. עם
 רגלי^(י), בשביל ביאת רגלי צאת* אללך הצרכה (צ"ר -
 צרכה מ"ג), כמו (שמות י"א ח) העם אשר צרגליך, לעם
 אשר צרגלי (שפי ח' ה) הבאים עמי: גם אנכי
 לביתי. ללורך ציתי^(י), עכשיו אין עושין ללרכי אלל
 בני, ולריך (אני) להיות עושה גם אני עמהם לסומקן
 שינוי נוסחאות * עם רגלי באת הצרכה - בשביל ביאת רגלי אללך.

נחשתי, ולא הייתה הניחוש אלל לנסות ולדעת כמה צאה
 הצרכה, ואמר שהצרכה היא הצנים ולא האלן כמשמעו
 הפשוט, שהאלל יעקב אמר לו זאת שנתצרך לאנו, ואם זה
 כוונת לבן למה חזר אומן יעקב, ולבן במכוון לא אמר האלן
 שחשש שאם יאמר שהאלן נתצרכו בשביל יעקב אז יתבע
 יעקב הרצה בשכרו, לזה אמר נחשתי שצרכת הצנים אינו
 ניכר שהוא בשביל יעקב אם לא ע"י ניחש, ויעקב חפש
 מחשבתו ואמר לו מה לך לנחש הלא ניכר ונראה לעין בלי
 ניחוש שנתצרך אללך על ידי (רא"ם): (ל) הגם שאין זה
 הוכחה גמורה שאפשר שקטנים היו ולא היו יכולים לרעות,
 מ"מ מדאמר שנתצרך ואין זה צרכת האלן כדאמרן, מן
 הסתם יש לנו לומר שהוא הצנים (ד"ד): (לז) כלומר הוא

מלשון ונקב שם ה', ואינו לשון נקב או שחר לשונות (במ"ח): (לח) ר"ל אין הפי' אשר היה שהיה אמו בכלל, שהרי כבר
 אמר זאת כמה שאמר את אשר עבדתך וזו עבדת האלן, ופי' שעבדתך בכל כחי, לפיכך אמר שכאן הכוונה על החשבון
 וכאלו אמר את חשבון מקנך שהיה אחי, ותיבת חשבון יכול להיות הרבה, לזה הוסיף תיבת מעוט, ולפי שתיבת אחי יכול
 להיות פירושו שהיה אחי מתחלה ועד סוף לזה הוסיף רש"י שהכוונה שצא לידי מתחלה, ולא רק שידעת שהיה מעט אלל
 ידעת החשבון במכוון כמה היו (רא"ם): (טל) ראשית מפרש אות הלמ"ד שודאי אין פירושו עליו, אלל שימוש עם רגלי,
 ואין טעם לומר שנתצרכו אלל רגלי, כי מה זכות הוא ליעקב שנתצרכו אללו לזה הביא ראיות שתיבת רגל יאמר על הביאה
 בכלל, כלומר נתצרך האלן עם ביאתי (ג"א): (מ) ר"ל אין הפי' שיחדל מלעבוד ללבן ויעבוד לצימו, אלל יעבוד ללבן כמו
 עד עתה, אלל שעד עתה עבד בשביל רחל ולא קבל שכר שהיה ללורך צימו, משא"כ מעתה יהיה השכר עבודתו ללורך צימו,
 וחזר לפרש תיבת גם, שאין פירושו כמו שאתה לנן מה שאתה עושה עושה ללורך צימוך כמו כן אני, כי מה טעם ללמוד דבר
 זה מלבן, דבר פשוט הוא שבעל הבית צריך ליתן פרנסה לצימו, אלל הפי' שאין לי לראות בני הקטנים מציאים פרנסה לצימו

אור החיים

אליו, לזה אמר ויזכור וגו' ואחר כך וישמע וגו' לב. הוסיף משם וגו'. מדבריו מוכח כי לא יהיה
 לומר שקודם שהתפללה עלה זכרונה לפניו יתצרך:

הערי (נ"י אע"ד)
 נמור ורקוע וכו'
 באמריא ורקוע וכו'
 אגרי: לג ותסחד

(צ"ה), וזכו גם: (ל)
 (דקות), כמו נקודו
 עלאים חצבורות
 לאדום ר"ש בלע"ז
 ומנאלה לזכה, לט'
 שילדו מכאן ולה
 ושחומים בכשבים
 הפרש מהס"ד) והפ
 הנולדים מעתה אל
 תאמר לי על ידי
 תלדנה הנקצות דוג
 וגו'. אם תחשדנימי^(י)

ש"י * שיש כאן.

שמשימין על הנקצ או
 פי רוב הם חלקים בגו
 ארמי שחוס זה לא נמ
 צוכרים ולא צנקבות לל
 רש"י לקמן, והכחוש לו
 (ד"ד): (מב) פי' ר
 מה שהיה היה מכאן ו
 שכרי כמו אלו שחשבו
 הנמאלים ביותר, אבל
 שציאר רש"י לקמן, זה
 היה די להפריש הקטנ
 הראוים לעבר ולהריון
 שהאריך ללל צורך, אם

וצעזים וחוס בכשב
 וממה שאמר הכת
 העקודים. ונראה
 בחלקו עקודים. ועו
 ילעריך להסירו גם

קב) שהרי לא זכר אומן
 התנאי הייתה שאומן מין

הַיּוֹם הָיָה מִשָּׁם כָּל־שָׂהָה | נָקַד וְטָלוֹא
וְכָל־שָׂה־חֹמֶם בְּכַשְׁבִּים וְטָלוֹא וְנָקַד
בְּעֵזִים וְהָיָה שְׂכָרִי: ל

הַעֲדִי (נ"י אַעֲדִי) מִתְּמָן כֶּלֶ אָמַר
נְמוֹר וְרָקוּעַ וְכֶלֶ אָמַר שְׁחֹמֶם
בְּאַמְרֵיָא וְרָקוּעַ וְנְמוֹר בְּעֵזֵיָא וְהָיָה
אַנְרִי: לַג וְתַסְהַר בִּי זְכוּתִי בְּיוֹם

רש"י

לקט בהיר

ולא לעזוב עמהם, ואל תתמה, שהרי ראובן הציא דולאים בן
ד' שנים ועמה הוא כבר שש ולא דוקא שהיו רועי לאן, אלא
עשו שאר מלאכות בשכר (רא"ם): (מא) כדי להבין
פסוקים אלו על בריין נריך להקדים צ' הקדמות, הא' לאן
הוא שם הכולל ונכלל בחוכו צ' מינים, מין א' כבש ונכלל בו
זכר ונקבה, ומין השני עז גם צו נכלל זכר ונקבה, והזכר בעזים
לכדו נקרא תיש, עוד דע שהזכר כמו שהוא לפנינו בגוון לבן
הוא נעשה לבן אחר כיבוסו וליצונו, אבל בעודו על הכבשים או
על העזים אינו לבן אלא דיהוי וכהה הנקרא אלניו כרויין,
והעזים הם לפעמים שחורים, ועל פי רוב הם חלקים, כלומר
כל גופן מכוסה בצמר בגוון אחד, רק לפעמים יש בהם
חברצרות מראה לבן לגמרי, וחברצרות אלו פעמים שהם
קטנים ועגולים כנקודות, ופעמים גדולות כמו טלאי בגד

(ב"ה), וזהו גם: (לצ) נקד. מנומרה^מ חברצרות
(דקות), כמו נקודות, פונטרה^א כלע"ז: וטלוא. לשון
עלאים חברצרות רחבות: חום. שחום (אונק), דומה
לאדום ר"ש כלע"ז לשון משנה (צ"ב פ"ג) שחמתית^מ
ונמלחה לבנה, לענין תבואה: והיה שכרי. חותן
שילדו מכאן ולהבא^מ נקודים ועלואים בעזים
ושחומים כבשבים יהיו שלו, וחותן שישן* עכשיו
הפרש מהס"מ^מ והפקידם ציד בניך שלא תאמר לי על
הנולדים מעתה אלו הים שם מתחלה, ועוד^מ שלא
תאמר לי על ידי הזכרים שהן נקודים ועלואים
תלדנה הנקבות דוגמתן מכאן ואילך: (לג) וענתה בי
וגו'. אם תחשדני^מ שאני נוטל משלך כלום תענה צי

ש"י • שיש כאן

שמשימין על הנקב או על הקרע, ופעמים שהם כמו חגורה סביב לגופן או רגליהן, ודבר זה יותר שכיח בעזים, אבל הכבשים על
פי רוב הם חלקים בגוון אחד, גם נמלח כבשבים בגוון למרן נוטה לאדמימות כמראה החמה ונקרא כלשון הכתוב חום וכלשון
ארמי שחום וזה לא נמלח בעזים, ורצונו של יעקב היה שלא ישאר אצלו שום אחד מכל המינים הללו לא בעזים ולא כבשבים לא
בזכרים ולא בנקבות לא חברצרות ולא אדומים, רק כל האנן המקבל מלבן לרעות יהיו כולם חלקים, מפני צ' טעמים שהביא
רש"י לקמן, והכתוב לא הקפיד בכל פעם לכתוב כל המינים אלא מקצר וכתב מין הרגיל ומוזן מעצמו שהכוונה על כל המינים
(ד"ד): (מב) פי' רש"י אדומה על שם חמה: (מג) פי' לא חותן שישן שם עתה שהרי אמר לו לא תתן לי מאומה פי'
מה שהיה היה מכאן ואילך חושבנא, ועוד א"כ היה לו לומר והיו שכרי לשון רבים שהלא מינים רבים חשב, אלא פירושו והיה
שכרי כמו אלו שחשבו זאת יהיה שכרי מכאן ולהבא (מ"ל), וחשב צ' מינים חברצרות בעזים וחום כבשבים שאלו הם
הנמלאים ביותר, אבל אה"י גם חברצרות כבשבים מהנולדים להבא הם של יעקב (ג"א): (מד) פי' אתה לבן הפרש וכמו
שביאר רש"י לקמן, והוא מפני שלא יאמר אח"כ שיעקב לא הפריש הכל: (מה) הוטרך לב' טעמים, דמשום טעם הראשון
היה די להפריש הקטנים הנולדים כי הזקנים ניכרים ואין ליעקב טענה עליהם, ואי משום טעם צ' היה די להפריש הגדולים
הראוים לעבר ולהריון והוא הפריש זכרים ונקבות גדולים וקטנים (מ"ל): (מו) דברי רבינו כאן נריכים ביאור שגראה
שהאריך ללא זורך, אמר אם תחשדני כי בלא זה אין נריך עדות, והחשד יכול להיות הגם שימסרם במנין לא יועיל זה לגבי

אור החיים

ובעזים וחום כבשבים אבל עקודים אינם לחלקים^מ, סימן הלוזן בכל האנן ליחמנה האנן אליו והרי הוא
וממה שאמר הכתוב צסמוך^מ משמע שלקח גם יגיע לריק, כי לא עלה^מ על דעתו של יעקב לרמות
העקודים. ונראה כי יעקב בתגאו לא רצה שיעול ימלא שיחמו האנן לילד גם כן הנקוד והעלוא שהוא
לוקח לעצמו. וכמו כן תמלא שאמר הכתוב (מי)
אור בהיר

קב) שהרי לא זכר אותם כאן, ולא הפריש אותם. קבא) וילדו כל האנן עקודים וגו'. קבב) כי
התנאי היתה שאותו מין שיטול יעקב לא יהיה נמלח בעדרו. קבג) פי' הגם שסוף כל סוף יחמו מהמקלות בלי שום לוזן האנן.

מ
מ
י
ד
ג
ת
מ
ת
א
ז
ר
י
י
ס
ז
:
ז
ע
ס
-
ס
י
א
ז
ר
ו
ל
א
ה
ו
ו
ר
ת
ז
ז

שם ויצא משמואל שכה

בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, היינו אף שהתפילה עולה לרקיע דרך מקום המקדש, כבש"ס (שם ל.) יכוון את לבו כנגד בית קדשי הקדשים, אף שהוא בחורבנו, מ"מ כמה מקטרגים ממלאים את כל האויר שאינם מניחים לתפילה לעלות, ורק ע"י ד' אמות של הלכה שהיא כתרס בפני המקטרגים, ובמדרש (פ' משפטים) משל למטרונה שהיא מהלכת והזיין לפני ולאחרי, כן הם המשפטים, ובכלל זה כל הלכה של תורה בירור כשר ומותר וטהור מפסול ואסור וטמא, והנה דעת רש"י וכן בכמה מדרשים, זולת המדרש שהביא הרמב"ן, שיצחק אבינו ה"י דר בבאר שבע, והנה אמרו ז"ל (יומא כ"ח:) יצחק אבינו זקן ויושב בישיבה ה"י, א"כ אצלו מקום ד' האמות של הלכה, וכתיב (ישעי' ס"ו) השמים כסאי והארץ הדום רגלי וגו' ואל זה אביט אל עני ונכה רוח וחרד על דברי, וע"כ הוא שער השמים וטוב לתפלה, וזה רמו לדורות שכל מקום שמרביצין בו תורה לשם שמים אף בגלות הוא שער השמים, א"כ מקום צדיקי הדורות שלומדין שם תורה לשם שמים, זה הוא שער השמים בגלות ובאמצעותם התפלה מגעת לרקיע דרך מקום קדשי הקדשים, וכן שמעתי בשם המגיד הקדוש הרבי ר' בער שאמר לשני תלמידי חכמים תלמידי הגר"א שהיו נוסעים לארץ ישראל ועברו דרך עירו, ושאל אותם אם כבר תקנו חו"ל שנוסעים לארץ ישראל, ויעץ להם שישארו אצלו שאצלו הוא א"י, וכן ה"י שנתעלו לקדושי עליון, והפירוש כנ"ל:

7 ויאמר לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה וגו'. נראה שיעקב לא רצה בשכר כזה שיהי' לבן הנותנו רק שמאליו יבוא לו שכרו ע"י לידת הצאן כמראה שהתנו, ויובן עפ"י דברי האלשיך בפסוק ונתן לי לחם לאכול, היינו שתגיע לו השפעה רק ע"י הש"י בעצמו

ולא ע"י שר הארץ, ע"ש. וע"כ אם ה"י לבן הנותן לו את שכרו שוב ה"י בא ע"י שר הארץ כמובן. ויש עוד לומר דהנה נותן ומקבל יש להם חיבור וצירוף זה לזה ע"י שהדבר הניתן מחברם ומצרפם, ועיין מ"ש מהר"ל בתפארת ישראל בהא דהלוחות היו טפחים בידו של הקב"ה וטפחים בידו של משה שאז תכלית הדיבוק של משה בהש"י, ע"ש. והנה יעקב לא רצה להתחבר כלל אל לבן, וזה הפ"י עם לבן גרתי שה"י תמיד מחזיק עצמו לגר בלתי מחובר ללבן, אדרבה כוונתו היתה להתרחק ממנו, עצמו וממונו, ועיין בזה"ק בפסוק והכשבים הפריד יעקב, ע"כ לא רצה בשום שכר שיבוא מידו, רק מעצמו כנ"ל, ובזה יש לפרש מה שבמצרים לקחו את הרכוש הגדול רק ע"י שאלה, ולמה לא בקשו מהם במתנה, כי בודאי לא היו מונעים מהם, שהרי אמרו כולנו מתים ועור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו, ולמה להם לקחת בשאלה שיהי' להם למצרים טענה עליהם ובש"ס סנהדרין (צ"א), שבאו המצרים לדון לפני אלכסנדרוס מוקדון, ולהנ"ל ניחא שהרי כל עצמם היו צריכים להפרד מן המצרים שלא יהי' להם שום חיבור, ע"כ לא ה"י יכולים ליקח במתנה רק בשאלה ולזכות בהם אח"כ מעצמו בדין שלל מלחמה כאשר רדפו אחריהם כמ"ש הספורנו שם, אבל אם היו לוקחים מתנה מהם, לעולם ה"י להם קצת חיבור באמצעות המתנה, והבן:

והנה איתא בספרים שהשפעות שבשבת אינן הולכות דרך שר הארץ רק ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, ולהנ"ל יובן שהרי שבת היא נחלת יעקב, וע"כ היא כמו השפעת יעקב אע"ה כנ"ל, ובזה י"ל הטעם מה שמאכל שבת אינו מגשם כדאיתא בכתבי האר"י ז"ל, ויובנו דברי הקדוש ר' משה מפשווארסק שאמר ששיריים של שבת הם כעין שירי מנחות, דמשולחן גבוה קוכי, והנה שבת

ו לו
ונה
וכנה
קנין
לקין
ראוי
פלה
זעה
ישה
עוד
אל
ולם.
שאף
בה
על
נקה
ה"ק
תא.
רים
ושה
כ"פ
אדם
כריו
ע"א
עול
ומן
ותו
כל

הזה
זעו
זו"ר
עלה
כ"ד.
שבע
ש.
רמו
ק"א
הוא
זיום
ב"ה

מיני שיתא יומין מתברכין. והי בדין שישאל שומרי שבת לעולם תהי השפעתם שלא ע"י השר. אך כבר אמרנו במק"א שכמה שנשאר אדם מקדושת השבת בימי המעשה לעומת זה יש לו ברכה בכל ששת ימי המעשה מברכת שבת. וממוצא הדבר שאיש שנשארה בו קדושה רבה משבת בימי החול אין השפעתו בימי החול ע"י שר הארץ ואין אכילתו מגשמת אותו כנ"ל: L

שנת תרע"ג

במד"ר (פ"ס"ח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרונה ר' פנחס בשם ר' הונא בר פפא פתח אז תלך לבטח דרכך אם תשכב לא תפחד. אז תלך לבטח דרכך זה יעקב דכתיב ויצא יעקב, אם תשכב לא תפחד מעשו ומלבן, ושכבת וערבה שנתך וישכב במקום ההוא, עכ"ל. ויש להבין מה השמיענו המדרש והכתוב במשלי מה שלא ידענו מן הכתוב של תורה. ואם נאמר שבה להשמיענו שהלך בלי פחד ויראה, הלא במדרש בסמוך שילח עמו אלא שעמד עשו ונטלן ממנו. ובתנחומא מפורש עוד יותר שהי מתירא שלא יהרוג אותו הרשע עשו אחיו. מכיון שראה אותו הקב"ה בצרה גדולה נגלה עליו בחלום, וברש"י וישא יעקב רגליו משנתבשר בשורה טובה שהובטח בשמירה נשא לבו את רגליו ונעשה קל ללכת. ומכלל שקודם שהובטח הי מתירא, כפשטא דפרשה שהוצרך לנדרים ומכאן שנוודרין בעת צרה:

ונראה דהנה אמרו ז"ל שנטמן בבית עבר י"ד שנים, גם בלילה לא שכב לבו אלא שהי עוסק בתורה, והגיד כ"ק אבי אדומ"ר וצללה"ה שהי כעין מה שכתב הוזה"ק (פ"א): באברהם דכתיב כאשר הקריב לבוא מצרימה כאשר קרב מבעי לי, מאי כאשר הקריב, אלא כדכתיב ופרעה הקריב דאיהו אקריב להו לישראל

לתיבתא. אוף הכא הקריב דאקריב גרמי לקב"ה כדקא יאות. לבוא מצרימה לאשנחא באינון דרגין ולאחרחקא מנייהו ולאחרחקא מעובדי מצרים, עכ"ל. כן נמי הי ענין יעקב כשהלך לבית לבן מקום הכישוף והטומאה, ובנוה"ק (קס"ו): לבן הארמי קלי אזיל בעלמא דלא הוה בר נש דישתזיב מיני, ע"כ התקשר עצמו ביתר שאת בתורה שהיא תחזיק בידו שלא יאבד ח"ו בבית לבן, עכת"ד. ולי יש להוסיף בזה דברים עפ"י מה שאמרו ז"ל (סנהדרין ס"ו): למה נקרא שמן כשפים שמכחישין פמליא של מעלה, וע"כ הי מתירא שלא יבוא לידי ג' העבירות החמורות ע"ז ג"ע שפ"ד וגם לידי לה"ר כבמדרש (פ"ע). ואף שהי צדיק גמור איש תם וישוב אוהלים מנעוריו ולא היתה לו שייכות כלל לענינים אלה כי לא שלט בו יצה"ר, מ"מ הי מתירא מכוחות הכישוף שלא יכריחוהו וימשכוהו ברשתם, כענין שבמדרש (קהלת פ"א) בעובדא דר' יונתן דערק חד מן תלמידיו לגביהון וכו' פרח ואינון פרחין בתרי' עד דמטא לתרעא וטרד באפיהון אמרין ר' יונתן אזיל גלוג לאמך דלא הפכת ואסתכלת בן דאילו הפכת ואסתכלת בן יותר ממה דהוינן פרחין בתרך הוית פרח בתרן. ונראה עוד לומר עפ"י מה דאיתא במגלה עמוקות דהא שהלך עשו אל ישמעאל כוונתו הפנימית היתה מאחר שראה שיעקב הוא קו האמצעי ואי אפשר לעשו שהוא מצד השמאל ללחום כנגדו ע"כ הלך להשתתף עם ישמעאל שהוא מצד הימין לבוא על יעקב משני הצדדין מצד שור ומצד חמור דסט"א. עכת"ד. כי עשו הוא שור המזיק כידוע שפני שור הם מהשמאל, וקליפת ישמעאל היא חמור כדכתיב בי' והוא יהי פרא אדם, ופרא הוא חמור הבר, ושור וחמור הם תרין גיזרין בישין, ושע"כ נאמר לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו דלא לאתחברא לון כידוע:

ויש לומר עוד כי היינו טעמו ישמעאל באותו הפרק כד יהי צירוף לשניהם, ומ"מ נשא הארמי במקומו של ישמעאל שהו מצד הימין ומראות נגעים [שהו בטומאה] שבעים ושנים גמטריז דקליפה, ולולא שמת ישמעאל הי עוד יותר גדול, אבל גם מחמת ל די והותר:

ויש לומר עוד דזה עצמו היתו רבקה, ששלחה אותו לפדן

מפני עשו אחיו, ולכאורה הי יותר מעשו בעמדו בבית אביו שהי מתירא מאביו להרוג את יעקב, שהי משומר בבית לבן שלא ירדוף עשו לבית לבן להרגהו שם, אבל הוא שהיא אמדה את דעתו של עשו ש שגם בלעדיו יאבד יעקב בבי והוא מהכא ישלח את חיצו טומאר השמאל ולבן משם מצד הימין יחד ימשכוהו ברשתם להחטיאו ולאבדו, ונקי יהי מדמו בעיני יצחק ורבקה הצדקת בידעה. צדקת יעקב בצדקתו שלא יהי ביכולתם כלל ושע"ז בעצמו ישיג שמה תוספת אך יעקב, שהי בעיני עצמו עקב, לא הרהיב עוז בנפי האמין בעצמו שהי ביכולתו לעמ כל אלה, ע"כ היתה עצתו אמונה בבית עבר י"ד שנים מקודם, והיינו דמצוות התורה המלוכשות ב גשמיים הנבראים בשבעת ימי ב אף שיש בהן כח לתקן את כל וליישר את כל המעשים שהם נמי בשבעת ימי בראשית, וכן כל הו למעלה הם נמי בעולמות העליוני נבראים בשבעת ימי בראשית, ככחן להגביה את האדם למעלה מ ושבעת ימי בראשית, אבל התורו עץ חיים עץ הנטוע במקום חייני למעלה משבעת ימי הבנין וכאמ (שבת ל'): תחת השמש אין לו

מרגליות טובות רחל ולא ונולד שטנו של עשו ושוב א"צ לברוח ממנו. הנה נשלמה השליחות לבית לבן, ומה עצמו שנולד לו יוסף הוכיח שצריך לשוב וע"כ ניתן לו שטנו של אותו האיש. ע"כ הי' דעתו לשוב, אך כאשר אמר לו לבן אם מצאתי חן בעיניך נתודע יעקב שעוד יש בו בלבן חלקי קדושה שהם הם המוצאים חן בעיניו, דאל"ה לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים כנ"ל, ולא היתה ללבן נייחא בישיבת יעקב אצלו, והבין שעודנו צריך לברר ממנו את חלקי הקדושה האלה, ומה נודע לו ששם יוסף המורה נמי על אסיפה משום הכי הוא, וא"כ אין ראוי מלידת יוסף שהכוונה שישב תיכף, שהרי נצרך לו נמי להאסיפה של חלקי הקדושה וכך היא הכוונה שישאר עוד בבית לבן לברר מה שראוי לברר, ע"כ נתעכב עוד עמו, עד שראה את פני לבן והנה איננו עמו כתמול שלשום שמה - הבין שנשלם כל הענין, ומחמת שהרגיש שבאה העת לשוב ע"כ בא אליו המאמר שוב אל ארץ אבותיך כבוה"ק בפסוק ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' שבאת ערותא דלתתא נעשה את ערותא דלעילא :

שנת תרפ"ב

76 ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים וגו' ויקרא שם המקום ההוא מחנים, וברש"י מלאכי אלקים מלאכים של א"י באו לקראתו ללוותו לא"י, מחנים שתי מחנות של חו"ל שבאו עמו עד כאן ושל א"י שבאו לקראתו. וכתב הרמב"ן ואני תמה בזה שהרי עדיין לא הגיע יעקב לארץ ורחוק הי' משם ושלה מלאכים אל עשו מרחוק, ושם נאמר ויעבור את מעבר יבוק וכו', ועדיין יש לו לעבור גבול בני עמון ומואב ואח"כ ארץ אדום וכו', עכ"ל. ולא זכיתי להבין דבריו כי ידוע שגלעד מנחלת

ישראל הוא מעבר לירדן כמפורש בכתוב, וכתוב (דברים ג') ולמכיר נתתי את הגלעד, ואף שנהר יבוק מפסיק מ"מ אין קושיא שהרי יבוק נופל בירדן ושפולי יבוק משני צדדיו הוא ארץ עבר הירדן נחלת ישראל ובשפולי יבוק עברו ישראל ללחום עם עוג מלך הבשן, ורק גובה יבוק עובר לפני ארץ בני עמון, ומ"ש עוד שעדיין יש לו לעבור גבול בני עמון ומואב ואח"כ ארץ אדום בוודאי הכוונה אל ארץ עמון ומואב שטהרו בסיוחן, שהרי ישראל כבשו כל עבר הירדן המזרחי אבל מ"מ ארץ מואב היא לצד הדרום, מה גם ארץ אדום שהיתה לגמרי בדרומו של א"י, ויעקב הרי בא מארץ הקדם ונסיעתו היתה ממזרח למערב ולא היתה דרכו כלל דרך ארץ מואב מה גם דרך ארץ אדום, ועיין רמב"ן (בראשית ל"ג י"ד) בפסוק עד אשר אבוא אל אדוני שעירה, וא"כ הגם שגלעד הי' רחוק מעבר הירדן מערבי, מ"מ מנחלת ישראל הוא ויצדק לומר שמלאכי א"י באו לקראתו שמה, אולי דעת הרמב"ן שארץ עבר הירדן לא היתה לה מעלת א"י כלל עד אחר הכיבוש, וכבר דברנו בזה במק"א :

ובעיקר הדברים נראה לומר עפ"מ שהגדנו כבר שקודם הברכות הי' יעקב איש תם יושב אהלו של תורה וע"י הברכות נתמנה ונתברך בענין מלוכה, וע"כ הברכות היו מעין הברכות שברך יעקב ליהודה, ותעודת המלך היא להרחיב גבול הקדושה שתתפשט להלן ואפי' בחו"ל, וע"כ יצחק מתחילה אמר לעשו שא נא כליך וגו' רמז לו ארבע המלכיות כבמדרש היינו שהי' רוצה לברכו שהוא יגביה את ארבע המלכיות לעשותם נכנעים להקדושה, ואח"כ כשיעקב קיבל את הברכות ניתנה על שכמו תעודת המלך להרחיב את גבול הקדושה וזו היתה כל עבודתו בבית לבן שבחו"ל להוציא משם את כל חלקי הקדושה [כי

זוהי תעודת המלך להכניע את החיצונים, ואם לאו להוציא מהם חלקי הקדושה שנתערבו בהם והם אתם, וכבר דברנו בזה במק"א והנה כ"כ אבי אדמו"ר וצללה"ה ו ענין א"י דומה לענין שבת וכן שלשה ימים לפניי ושלשה לאחריי היא הנקודה הפנימית, כן א"י אקלימים לדרום ושלשה לצפון וא הנקודה הפנימית באמצע, עכדה"י א"י היא שבת של כל הארצות כ השביעי בימים, וע"כ יש לומר שבת שיש בה תוספת לפניי ו והיא התפשטות הקדושה אף בענין כן א"י יש בה נמי ענין תוספת התפשטות הקדושה להלן מתחונ דכשם שיש תוספת בזמן דהיינו כן יש תוספת במקום, ויש לומר ענין עבר הירדן, וי"ל שתוספת שו נסתעפה מיעקב אבינו ע"ה שקי עצמו ענין המלוכה שהיא הת גבול הקדושה כנ"ל, ע"כ מכחו תוספת שבת, וע"כ נלמדה שמירו ביעקב מע"ש (בראשית ל"ג) ויו פני העיר שפירשו (ב"ר פ' ע"ט) תחומין, ומובן שזה נעשה מבעו כי ענין שבת ביעקב הי' עם שבת, וכן נמי י"ל שכן תוספת א"י היא מכח יעקב כנ"ל ששניהם זה לזה, וע"כ אחר שמלא את תו בבית לבן שהן תעודת המלוכה הת גבול הקדושה זכה נמי לתוספת הארץ, ועל כן נתפשטה לו ד בעבר הירדן, וע"כ בגלעד באו מלאכי א"י, וכן נמי קדושת התפשטה בתוספת שבת, ומעשה התחומין נחשב לו לשבת : ולפי האמור יובן הענין ששני המלאכים של א"י ושל חו יחד שמה ולא כמו בהליכתן שהיו א"י עולים תחילה ואח"כ ירדו חו"ל כברש"י :

שנת תרפ"ג

במד"ר (פ' ס"ח) וילך חרנה. רבנן אמרי בן יומו, ר' ברכי' בשם ר' יצחק אמר כלישנהון דברייתא הוא פלן אזיל לקסרין עד כדון הוא על זוודיא. ונראה דפלוגתא זו תלוי בפלוגתא אחרת דש"ס חולין (צ"א): הובא ברש"י דתחילה הלך לחרן ואח"כ יהיב דעתי' למהדר להתפלל במקום שהתפללו בו אבותיו וקפצה לו הארץ, אך במדרש משמע דויפגע במקום הוא קודם שבא לחרן כפשטא דקרא. דבמדרש ביקש לעבור נעשה העולם כולו כמין כותל לפניו, ואם איתא שהדר מחרן להתפלל במקום הזה למה ביקש לעבור, ע"כ נראה דפליג על הא דש"ס חולין:

וְלַפִּי יוֹן דרבנן דהכא ס"ל כש"ס חולין שבתחילה הלך לחרן ואז קפצה לו הארץ בהליכתו ובא באותו היום לחרן שקפצה לו הארץ בהליכתו לחרן וגם בחזירתו להר המורי וכמ"ש הרמב"ן דבשניהם קפצה לו הארץ, ור' ברכיה בשם ר' יצחק ס"ל כבמדרש דבהליכתו פגע בהר המורי וילן שם, א"כ א"א לומר שבו ביום בא לחרן, וע"כ מוכרח כלישנהון דברייתא הוא פלן אזיל לקסרין ועד כדון הוא על זוודיא, ולדידי' י"ל דהא שקפצה לו הארץ הי' לאחר החלום כשנשא רגליו וילך ארצה בני קדם, דמבאר שבע עד הר המורי אין הדרך כ"כ רחוקה, והוא כמלוא רוחב נחלת בני יהודה, ואפי' היתה שם קפיצת הדרך לא היתה ניכרת כ"כ כקפיצת הדרך מהר המורי לחרן, ולדידי' י"ל שעיקר מעלה קפיצת הדרך השיג בנבואה זו שהגוף ג"כ נתעלה במדריגת הנפש, ושוב לא הי' רוחק המקום לא מעלה ולא מוריד, אבל לרבנן דקפיצת הדרך מבאר שבע לחרן מקמי הכי הי' י"ל היות גלותו לבית לבן היתה לו למירוץ ולהשיג תוספת מעלה, תיכף

וזהי תעודת המלך להכניע את כחות החיצונים, ואם לאו להוציא מהם את כל חלקי הקדושה שנתערבו בהם והם בשבי' אתם, וכבר דברנו בזה במק"א]:

והנה כ"ק אבי אדמו"ר זצלה"ה הגיד כי ענין א"י דומה לענין שבת וכמו שבת שלשה ימים לפני' ושלשה לאחרי' ושבת היא הנקודה הפנימית, כן א"י שלשה אקלימים לדרום, ושלשה לצפון וא"י היא הנקודה הפנימית באמצע, עכזה"ק, והנה א"י היא שבת של כל הארצות כמו יום השביעי בימים, וע"כ יש לומר דכמו שבת שיש בה תוספת לפני' ולאחרי' והיא התפשטות הקדושה אף בענין ההוא, כן א"י יש בה נמי ענין תוספת, והיא התפשטות הקדושה להלן מתחום א"י, דכשם שיש תוספת בזמן דהיינו שבת כן יש תוספת במקום, ויש לומר שזהו ענין עבר הירדן, וי"ל שתוספת שבשניהם נסתעפה מיעקב אבינו ע"ה שקיבל על עצמו ענין המלוכה שהיא התפשטות גבול הקדושה כנ"ל, ע"כ מכוח באה תוספת שבת, וע"כ נלמדה שמירת שבת ביעקב מע"ש (בראשית ל"ג) ויחן את פני העיר שפירשו (בר"פ ע"ט) שקבע תחומין, ומובן שזה נעשה מבעוד יום, כי ענין שבת ביעקב הי' עם תוספת שבת, וכן נמי י"ל שכן תוספת קדושת א"י היא מכח יעקב כנ"ל ששניהם דומים זה לזה, וע"כ אחר שמלא את תעודותיו בבית לבן שהן תעודת המלוכה התפשטות גבול הקדושה זכה נמי לתוספת קדושת הארץ, ועל כן נתפשטה לו הקדושה בעבר הירדן, וע"כ בגלעד באו לקראתו מלאכי א"י, וכן נמי קדושת שבת התפשטה בתוספת שבת, ומעשה שקבע התחומין נחשב לו לשבת:

וְלַפִּי האמור יובן הענין ששני מיני המלאכים של א"י ושל חו"ל היו יחד שמה ולא כמו בהליכתן שהיו מלאכי א"י עולים תחילה ואח"כ ירדו מלאכי חו"ל כברש"י:

22